

Uw licht op mijn schaduw

Uw licht op mijn schaduw

COLOFON:

'Uw licht op mijn schaduw'
Verlossing en bevrijding in het pastoraat

Bruno Sebrechts

© 2018 Scholten Uitgeverij BV
Burgemeester Drijbersingel 25
8021 DA Zwolle
www.scholtenuitgeverij.nl

Omslagontwerp: Hester Wigman
Binnenwerk opmaak: Piet Versteeg
Tekstbewerking Els Bakker
Tekstcorrectie: Jan Meints, www.taalmens.nl
Drukwerk: Drukcase
Eerste druk, januari 2018
ISBN nummer: 978-90-79859-87-0
NUR: 711

De Bijbelteksten in deze uitgave zonder nadere bronvermelding zijn ontleend aan de Herziene Statenvertaling, © 2010 Stichting Herziene Statenvertaling.
De Bijbelteksten in deze uitgave met de vermelding NBG zijn ontleend aan de NBG-vertaling 1951,
© Nederlands Bijbelgenootschap 1951.

Cursiveringen in Bijbelcitaten werden door de auteur toegevoegd.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means – electronic, mechanical, photocopy, recording or any other – except for brief quotations in printed reviews, without the prior written permission of the publisher.

Disclaimer: Deze publicatie heeft enkel een informatief karakter. De ideeën in dit boek zijn niet bedoeld ter vervanging van welke medische behandeling dan ook, van medisch advies, van medicijnen of van het advies van een arts of andere deskundigen. Het wordt niemand aangeraden om medische of psychische behandeling(en) te stoppen of te vermijden. Lezers die verzuimen om de juiste medische deskundigen te raadplegen, doen dat op eigen risico. De uitgever zal derhalve geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden indien gebruik of interpretatie van informatie uit deze publicatie daartoe aanleiding mocht geven.

INHOUD

Voorwoord	11
Referenties	15
Introductie	19
1. Uit de duisternis tot het Licht.....	23
1. 1 Bevrijd!.....	23
1. 2 Nood aan geestelijke bevrijding?	35
2. Bekijk het vanuit zijn Licht	39
2. 1 Gods wegen.....	39
2. 1. 1 De verwelkoming van de Bevrijder	39
2. 1. 2 Woord en Geest.....	43
2. 1. 3 Het bloed van het Lam.....	44
2. 2 Ons inzicht is beperkt	47
2. 2. 1 Bewust van onze beperkingen.....	48
2. 2. 2 De onzichtbare wereld.....	50
2. 2. 3 We zijn van Hem afhankelijk.....	54
2. 3 De balans bewaren.....	57
2. 3. 1 Blijft rustig en nuchter	57
2. 3. 2 Een ander verhaal.....	57
2. 3. 3 Bevrijding binnen het begrip ‘verlossing’.....	59
3. Onze schaduw en zijn Licht.....	65
3. 1. Verloren vrijheid.....	65
3. 1. 1 De listigste van alle dieren van het veld.....	65
3. 1. 2 De slang verkrijgt toegang.....	71
3. 1. 3 Patronen van misleiding.....	73
3. 2 Gods antwoord.....	75
3. 2. 1 God oordeelt en geeft hoop.....	75
3. 2. 2 Satans verborgen werkwijze	80
3. 2. 3 Afgoderij en de strijd om het hart	82
4. Twee kampen in de onzichtbare wereld	101
4. 1 De strijd achter de schermen.....	101
4. 1. 1 God regeert	101
4. 1. 2 De hemelse legermachten	106
4. 1. 3 Interacties op verschillende niveaus	118
4. 1. 4 Territoriale machten	121
4. 2 Doorbraak door Christus.....	126
4. 2. 1 Christus doorstaat de test	127

4. 2. 2 Christus zegeviert.....	128
4. 2. 3 Christus doet ons delen in zijn overwinning	143
5. Inzoomen op de vijandige krachten	149
5. 1 De vorst van deze wereld en zijn strijders.....	149
5. 1. 1 De duivel, de belichaming van het ultieme kwaad.....	149
5. 1. 2 Boze geesten in het Oude Testament.....	157
5. 2 Boze geesten in de Evangelieën.....	170
5. 2. 1 Wat verstaan we onder demonisering	170
5. 2. 2 Waren de gedemoniseerden die bevrijd werden gelovigen of ongelovigen?	175
5. 2. 3 Boze geesten en hun mogelijkheden bij demonisering	176
6. Achtergrond en ontstaan van demonisering	185
6. 1 Wanorde en vijandige krachten	185
6. 1. 1 Onderwerping van vijandige krachten	185
6. 1. 2 Boze geesten en onreinheid	187
6. 1. 3 Onreinheid en bezinning	192
6. 2 Risicozones	194
6. 2. 1 Risicozone 1: grove fouten.....	194
6. 2. 2 Risicozone 2: besmetting	205
6. 2. 3 Risicozone 3: situaties van bijzondere kwetsbaarheid	207
6. 3 Bescherming en demonisering.....	211
6. 3. 1 Omhullende bescherming.....	211
6. 3. 2 Het ontstaan van demonisering.....	218
7. Bevrijding in de Evangelieën	225
7. 1 Het uitdrijven van boze geesten.....	225
7. 1. 1 Niet expliciet aangekondigd	226
7. 1. 2 Belangrijk doch ondergeschikt	227
7. 1. 3 Individuele bevrijdingen.....	235
7. 2 Heer over alle machten en krachten.....	238
7. 2. 1 Meer dan Salomo	238
7. 2. 2 Het binden van boze geesten	240
7. 2. 3 Wonderen als aankondigend teken	243
7. 3 Jezus' onderwijs	247
7. 3. 1 De Sterkere.....	247
7. 3. 2 Geloof als een mosterdzaadje	257
7. 3. 3 Algemene observaties.....	260
8. Bevrijding na de opstanding.....	267
8. 1 Het tijdperk van de Heilige Geest.....	267
8. 1. 1 Bevrijdingen na Pinksteren.....	267
8. 1. 2 Vanuit Christus' overwinning	271

8. 1. 3 Autonomo gezag of cruciale afhankelijkheid.....	275
8. 2 Progressieve verlossing en bevrijding.....	284
8. 2. 1 Progressieve verlossing en geestelijke machten	284
8. 2. 2 De strijd op vier terreinen.....	291
8. 2. 3 De wapenrusting.....	296
9. Van een oude naar een nieuwe toestand	303
9. 1 De oude en de nieuwe schepping	303
9. 1. 1 De oude levenssfeer	303
9. 1. 2 De oude mens en leefwerelden	311
9. 2 Demonische belasting en de gelovige	319
9. 2. 1 Verschillende opvattingen.....	319
9. 2. 2 Demonische impact op de gelovige	328
10. Counseling en bevrijding.....	334
10. 1 Persoonlijke weerbaarheid	336
10. 1. 1 Afleggen van de oude mens	336
10. 1. 2 Een geestelijke houding.....	340
10. 1. 3 Weerstand bieden.....	345
10. 2 Verschillende benaderingen bij demonische belasting	349
10. 2. 1 Bezonnenheid en bedachtzaamheid	349
10. 2. 2 Confrontaties	356
10. 2. 3 Stappenplan	364
11. Gevalstudies	377
11. 1 Jessy's getuigenis, 'Truth Encounter'	377
11. 1. 1 Excurs: De strijd in het denken.....	381
11. 1. 2 Oorzaken van een belast denkpatroon	383
11. 2 Joyce's getuigenis, 'Healing Encounter'.....	387
11. 2. 1 Excurs: Het binden van machten in het pastoraat	391
11. 3 Straatjongeren in Afrika, 'Love Encounter'.....	396
11. 3. 1 Excurs: Omgaan met demonische uitbarstingen.....	397
12. De smalle weg ten leven.....	400
12. 1 Zijn kracht in onze zwakheid.....	400
12. 2 Volkomen vrijheid.....	403
Bijlagen.....	407
Bijlage 1: <i>Daimonizomai</i> , gedemoniseerd zijn.....	407
Bijlage 2: De 'oude mens' en de duistere machten.....	410
Bijlage 3: Geloof versus magie.....	414
Bijlage 4: Handoplegging en oliezalving.....	422
Bijlage 5: Tegenargumenten.....	427
Bijlage 6: Wonderen vroeger en nu	438
Bijlage 7: Ritueel misbruik en demonische belasting	443

Bijlage 8: Pastorale lessen uit wetenschappelijk onderzoek	446
Bijlage 9: 'Power Encounter'	451
Bijlage 10: Listen van de tegenstander	475
Bijlage 11: Vervloekingen	484
Bijlage 12: Demonische overlast op specifieke locaties	490
Samenvattingen en schema's.....	497
A. Uitmijven van boze geesten en hun specifieke context.....	497
1. Vóór de opstanding: als teken van het koninkrijk; <i>een aankondiging</i>	497
2. Na de opstanding: Bevrijding als teken bij de verkondiging; <i>een bevestiging</i>	497
3. In het pastoraat: Bevrijding als uitwerking van de verlossing; <i>een gevolg</i>	497
B. Niet-verweven en verweven demonische belasting	498
1. Demonische belasting zonder verweven problematiek	498
2. Demonische belasting met een beperkte verwevenheid	498
3. Demonische belasting met een verweven werking.	498
C. De impact van de machten	499
D. De juiste focus	500
Geciteerde werken.....	501

VOORWOORD

In 1956 vertrokken mijn vrouw en ik met onze twee kinderen naar Sierra Leone om daar voor ruim drie jaar als zendelingen te leven en te werken onder een inheemse stam.

Toen wij in 1959 terugkeerden naar de V.S. werd mij aangeboden om in te springen als docent zendingswetenschappen bij het Fort Wayne Bijbelinstituut, ter vervanging van een lesgever die net zijn ontslag had aangeboden. Een tussentijdse aanstelling voor één jaar mondde uit in een periode van eenentwintig jaar als hoofd van het vakgebied missiologie, en vervolgens als decaan en voorzitter. Omdat ik formeel echter nauwelijks was opgeleid in zendingswetenschappen, en ik mijn studenten minstens één stap voor wilde blijven, ben ik veel over dit onderwerp gaan lezen.

Een van de boeken die mijn aandacht trokken was het boek van de Duitse pastor Kurt Koch, *Between Christ and Satan*. Wat ik las sloeg in als een bom. Vanuit mijn theologische achtergrond ging ik ervan uit dat een 'goed christen' zich geen zorgen hoefde te maken over satan – dat hij je niet echt kon schaden. Je kon hem dus best negeren. De gedachte dat ook christenen te maken konden hebben met demonische activiteit in hun leven, kwam niet in mij op.

Ik zocht meer literatuur over het onderwerp, maar moest toen vaststellen dat die bijna niet te vinden was. Door verdere studie kreeg ik de overtuiging dat het onverantwoord was om potentiële zendelingen niet te onderwijzen over het Bijbels wereldbeeld waarvan geestelijke strijd een onderdeel is.

Toen men hoorde dat ik onderwees over geestelijke strijd, veronderstelden sommigen dat ik daar in Afrika veelvuldig mee geconfronteerd was geweest. Maar mijn antwoord was enigszins verrassend: 'Nee, dat was niet het geval. Niet omdat die geestelijke strijd er niet was, maar omdat daar in mijn hoogeschoolde westerse denkwijze geen plaats voor was.' Ondanks acht jaar hoger theologisch onderwijs (B.A. van een christelijke hogeschool, MDIV van een seminarie gespecialiseerd in inductief Bijbelonderwijs en een M.A. van een overheidsuniversiteit) beschouwde ik demonische activiteit en de bestrijding daarvan nog steeds als primitief bijgeloof.

Als ik vandaag het werk van Bruno Sebrechts lees, ontmoet ik een geheel andere benadering. Hier wordt ernstig gestreefd om Bijbelse waarheden op verantwoorde wijze te verbinden met de hedendaagse praktijk. Heden bestaat er veel literatuur over dit thema, maar weinig daarvan is vergelijkbaar met de competente wijze waarop Sebrechts dit onderwerp vanuit de Schrift doorgrondt. Over de Bijbelse basis van deze bediening vind je weinig of geen vergelijkbare lectuur.

De omvang van de hedendaagse literatuur blijkt uit de uitgebreide bibliografie achterin het boek, en zelfs die lijst kan nog worden aangevuld. De kracht van dit boek ligt in de wijze waarop de inhoud voortdurend wordt onderbouwd vanuit de Schrift. Er wordt ook een duidelijke inspanning gedaan om correct om te gaan met de oorspronkelijke talen en hun culturele context. Zijn bespreking van *daimonizomai* - in vele Bijbelvertalingen weergegeven als 'bezeten zijn' - is een van de beste die ik ben tegengekomen (zie bijlage 1).

Dit boek beperkt zich niet tot een theologische behandeling van dit onderwerp. Het is voorzien van vele hedendaagse voorbeelden en toepassingen, afkomstig uit de persoonlijke ervaringen van de auteur. Hij streeft er tevens naar het spectrum van demonische activiteit in de westerse en niet-westerse culturen - evenals in de culturen van de Bijbelse tijd - te belichten. In de voorgestelde methodologie om tot bevrijding te komen zoekt hij naar balans, en vermijdt hij een eenzijdige uniforme aanpak.

De kerk is de auteur erkenning verschuldigd voor zijn nauwgezette arbeid, die heeft geleid tot een betekenisvolle bijdrage aan de bronnen die beschikbaar zijn voor hen die een goed strijder en liefdevolle raadgever willen zijn in een strijd waarin wij allen - of we dat nu willen of niet - betrokken zijn.

Dr. Timothy Warner,

*Stafmedewerker Freedom in Christ Ministries, US
Emeritus hoogleraar, Trinity, Deerfield,
Co-auteur 'Geestelijke Strijd', Tim Warner & Neil Anderson,
Vertaald en uitgegeven bij Inside Out Publishers.*

Dankwoord van de Auteur

Allereerst wil ik mijn dank en liefde uitspreken tot Jezus Christus, mijn Verlosser en Bevrijder. Als ik bedenk wat Hij voor mij en ons allen deed en doet, ervaar ik een zachte pijn bij het besef van eigen zwakheid, fouten en beperkingen.

En waar zou ik staan zonder de vele mensen die mij in de afgelopen jaren diepgaand hebben beïnvloed? Ik denk daarbij terug aan de adembenemende prediking van Vincent Zeylmans, die mij als tiener zo aangreep, en aan de persoonlijke bemoedigingen van Jaap van der Oord, die de juiste snaren wist te raken om door te zetten. Vele jaren later leerde ik bij Joost Verduijn meer over de realiteit van de geestelijke strijd. Hoewel ons aller wegen zich al vele jaren geleden scheidden, hebben de zegeningen van weleer bronnen vrijgemaakt die zijn blijven stromen, en dat kan alleen Gods genade zijn.

Dank aan allen wier aanmoedigingen, opmerkingen en inspiratie hebben bijgedragen aan het tot stand komen van dit boek. Dan denk ik uiteraard in de eerste plaats aan mijn echtgenote Nanja en vervolgens aan Christel De Clercq. Bijzondere dank ook aan mijn broer Chris en Els Bakker, voor al hun feedback en tekstbewerking.

Maar ook Dr. Raymond R. Hausoul, Dr. Gerard Kramer, John van der Dussen, Lindsay Vereecke, Noreen McElhanon, Ignace Verreth, André Pissens en de vele anderen die hun opmerkingen, kritiek en/of aanvullingen met mij deelden.

REFERENTIES

Een counselor en auteur met ruime ervaring in hulpverlening en geestelijke bevrijding:

‘Een ‘must have’ boek voor allen die in een bedieningsambt of pastorale bediening staan, vol met essentiële Bijbelse waarheden. Het zal u aanzetten dit pastoraal werk evenwichtig te benaderen, en leren om valstrikken te vermijden, opdat uw bediening God werkelijk zal verheerlijken.’

Dr. Jim Logan, Biblical Restoration Ministries, Sioux City.

Auteur van ‘Reclaiming Surrendered Ground’, Moody Publishers, Chicago.

Een pastor die reeds vertrouwd was met het concept geestelijke bevrijding:

‘Dit boek zal de ogen en harten van de lezers openen voor de grootheid van God en voor de taak die Hij zijn kinderen toevertrouwt om zijn genade, zegeningen en vrijheid te brengen naar hen die geestelijk gevangen zitten. Ik werd door dit boek geraakt omdat de auteur een warm licht van ervaring en wijsheid laat schijnen over het onderwerp bevrijding, terwijl ik zo vaak zag dat men dit onderwerp verwaarloost, ontkent, overdrijft, of overlaat aan externe zogenaamde specialisten. In zijn warmte en wijsheid zullen pastors duidelijke, hoopvolle en Bijbels gefundeerde richtlijnen vinden om, wanneer dit nodig zou blijken, de dienst der bevrijding met een gerust hart te integreren in hun pastorale praktijk.’

Ds. N. Mitaxa, Pastor, Victoria, Australië.

Een pastor die aanvankelijk sceptisch was:

‘Ik zal eerlijk bekennen dat ik met een mengeling van nieuwsgierigheid en scepsis de Engelse versie van ‘Uw licht op mijn Schaduw’ begon te lezen. De dienst der bevrijding is een vrij onbekend terrein in de denominatie waar ik tot geloof kwam en opgeleid werd tot pastor. Ik kan met genoegen zeggen dat dit boek in mijn ogen in belangrijke mate de geloofwaardigheid van deze bediening herstelt. Naarmate men dieper in het boek duikt, wordt steeds duidelijker dat Bruno Sebrechts Christus kent en inzicht heeft in hoe Hij ons als zijn dienstknechten

wil betrekken in het dienen van zijn kinderen. Het boek bevat niet alleen een uitgebreide, doordachte en zorgvuldige Bijbelse basis voor geestelijke bevrijding, maar het verbindt tevens theorie met praktijk – en dat in elke schakel van het proces. Het betreft een pastoraal boek, nuttig in tal van situaties waarin wij mensen willen helpen die lijden onder geestelijke aanvechtingen.’

Dr. J. Graham, Pastor, Northumberland, U. K.

Theologen:

‘Dit boek van de hand van Bruno Sebrechts kon enkel geschreven worden door iemand die evenwichtig in de praktijk staat. Dit allereerst omdat de inhoud getuigt van een duidelijke en coherente Bijbels-theologische basis. Sebrechts benadert het gehele Bijbelse verhaal integer, in het besef dat schermen met ‘bewijsteksten’ riskant is bij een delicaat onderwerp als geestelijke bevrijding. Ook belangrijk is de ervaring die Sebrechts verwerkt heeft in zijn boek. Zijn jarenlange ervaring als leidinggevende in verschillende evangelische gemeenten gaf hem de gelegenheid deze gebalanceerde benadering in zeer verscheiden pastorale situaties toe te passen, en met resultaat. De auteur is het type dat niet terugschrikt voor de realiteit van Gods kracht. Hij laat zich evenwel niet meevoeren in het spel van sensatie, waarvan weleens sprake is bij dit soort bedieningen. In zijn pastorale bediening heeft hij steeds de lange termijn voor ogen, niet de snelle afhandeling. Daarom kan ik hem en zijn boek van harte aanbevelen.’

Drs. Filip De Cavel, gemeenteleider, Gent, België.

In onze post-christelijke tijd is een joods-christelijke reflectie op het demonische kwaad meer dan nodig. Bruno Sebrechts inspireert de lezer in dit boek op gedegen en diepgaande manier vanuit het onderwijs van Jezus Christus, met een gezonde theologische doordenking van dit actuele thema. Een bijzondere meerwaarde van deze publicatie is daarbij dat er voldoende aandacht is voor de uitlegkundige nuances met betrekking tot de praktische toepassing.

Dr. Raymond R. Hausoul, predikant, docent en schrijver, Ieper, België.

(Voormalige) zendelingen:

‘Meer en meer worden we binnen het gemeentepastoraat en de zendingscontext geconfronteerd met alles wat te maken heeft met geestelijke aanvechtingen. Dat kan ons onzeker maken of verlammen en het is daarom zo belangrijk dat er hierover praktisch en vooral Bijbelgetrouw onderwijs bestaat. Dit is nu net wat dit boek wil doen. Het bevat een schat aan bevrijdende Bijbelse waarheden, aangrijpende getuigenissen en bruikbare richtlijnen voor de pastorale praktijk. Van harte aanbevolen!’

*Kurt Maeyens, Directeur van de Belgische Evangelische Zending (BEZ-VL),
Brussel, België.*

‘Ik kan *‘Uw Licht op Mijn Schaduw’* aanbevelen als een grondige studie over het onderwerp geestelijke bevrijding. Naar mijn mening zou dit boek gebruikt moeten worden om toekomstige christelijke leiders op te leiden in deze belangrijke materie, waar helaas steeds meer behoefte aan bestaat. Ik waardeer het boek ten eerste vanwege de voorzichtige en nederige houding bij de benadering van het rijk van de tegenstander. Daarnaast is er de afhankelijkheid van Gods Woord en van de Heilige Geest met betrekking tot dit duistere terrein. Ten slotte de verhelderende opbouw en argumentatie. Dhr. Sebrechts stelt de grootheid van de almachtige God centraal, zoals het hoort. Moge God dit zorgvuldig geschreven boek gebruiken om velen tot vrijheid in Christus, onze Verlosser, te brengen.’

Winnie Kaetzel, voormalig zendingeling en auteur van ‘Bending with the Bamboo. Memoirs of an American family living in Laos during the Vietnam War’.

‘*Uw Licht Op Mijn Schaduw*’ beantwoordt aan een grote behoefte, vooral voor hen die anderen willen helpen om tot geestelijke bevrijding te komen. Toen ik opgroeide in Amerika constateerde ik dat vele kerkleiders het onderwerp van demonische activiteit onder gelovigen meden. In de jaren die ik als zendingeling in centraal Afrika werkte zag ik het andere uiterste: rituele uitdrijvingen met veel show en kabaal. Dit boek brengt een evenwichtige en Bijbelse benadering, gebaseerd op het onderwijs van Christus. Waardevolle leerstof voor christelijke leiders en pastorale hulpverleners.’

*Patricia Wilkendorf, Bestuurslid ‘Disciple All Nations’, Texas.
Gewezen Consultant bij ‘Wycliffe Bible Translators’.*

'Ik beveel dit boek, dat vertrekt van een duidelijke Bijbelse basis, aan:

- De uitgebreide studie spreekt voor zichzelf.
- De inhoud is evenwichtig. Genezing wordt vooreerst benaderd als een proces en er wordt gewaarschuwd voor overdreven nadruk op de geestelijke strijd. Je vindt er geen simplistische oplossingen of zinloze emotionaliteit.
- Het onderwerp is relevant. De wereld is aan het veranderen. Films, liedjesteksten, computerspelletjes, magie en zelfs gewone bordspelletjes bevatten steeds vaker demonische thema's, en dit wordt ook steeds normaler gevonden.
- De plaats van de geloofsgemeenschap wordt gerespecteerd. De auteur onderkent de menselijke neiging tot trots en zelfverheffing, en hoe de tegenstander daarop inspeelt. Het functioneren vanuit een geloofsgemeenschap kan ons beschermen tegen de vele risico's die verbonden zijn aan de geestelijke strijd.
- Het is geschreven vanuit ervaring. Sebrechts en zijn team gaan uit van Gods veelzijdigheid en creativiteit, en het feit dat Hij elke nood op unieke wijze wil beantwoorden.'

Noreen A. McElhanon, LCSW-S Emeritus, Texas.

INTRODUCTIE

Wat moeten wij verstaan onder verlossing en geestelijke bevrijding?

Zijn we niet verlost toen we tot geloof kwamen, en is bevrijding niet een onderwerp voor extreme gelovigen die achter elke hoek een demon zien? Hebben gelovigen vandaag wel rechtstreeks te maken met zaken zoals geestelijke strijd? Wat wordt daarmee bedoeld?

Is het mogelijk dat ook een gelovige nood heeft aan geestelijke bevrijding?

Over de vraag of een gelovige nog nood kan hebben aan verdere bevrijding lopen de meningen uiteen. Een verlost kind van God, in wie de Heilige Geest woont, heeft alles in huis om stand te houden tegen de aanvallen van de boze. Hieruit concluderen sommigen dat geestelijke bevrijding bij gelovigen niet langer aan de orde is.

Anderen zijn van mening dat men weliswaar bij de bekering verlost wordt en onder Gods bescherming komt, maar dat volledige overwinning over duistere machten een proces kan vergen.

En hoe zit het met bevrijding bij ongelovigen?

Ook dat vormt onderdeel van het debat: Wat hebben wij te bieden aan ongelovigen die in een geestelijke crisis verkeren? Kan een ongelovige bevrijd worden van boze machten? Sommigen antwoorden bevestigend, anderen menen dat dit niet mogelijk is. De meningen lopen dus uiteen. Je leven toevertrouwen aan Jezus Christus is het allerbelangrijkste – daarover is men het eens. Veelal wordt gesteld dat er geen verdere stappen tot bevrijding kunnen worden genomen, zolang iemand de vergeving van zonden niet persoonlijk leert kennen.

Wij gaan ervan uit dat de aanhangers van bovenstaande standpunten allen te goeder trouw hun stelling verdedigen. Ze willen trouw blijven aan Gods Woord en daarom weerleggen ze met Bijbelteksten de andere standpunten. Toch redeneert iedereen vanuit persoonlijke beperkingen die gekleurd zijn door persoonlijke, kerkelijke en theologische achtergrond.

Bevrijding in de hedendaagse praktijk

In dit boek zullen we geestelijke bevrijding plaatsen binnen het ruime kader van Gods heilsplan, en onderzoeken hoe bevrijding van geestelijke machten kan voortvloeien uit de boodschap van verlossing.

Mijn kennismaking met bevrijding binnen het pastoraat dateert van ongeveer vijfentwintig jaar geleden, toen ik ondersteuning gaf in het pastorale werk in de plaatselijke kerkgemeenschap. Het gaf me de kans om stap voor stap kennis te maken met deze dienst, en zo doende mijn standpunten te toetsen.

Terwijl ik door praktijkervaring nieuwe aspecten van bevrijding leerde kennen, bleef de Schrift steeds het criterium. Ik zag, samen met partners in dit werk, dat de aard en intensiteit van geestelijke aanvechtingen en demonische belasting sterk kunnen variëren, maar dat dezelfde beginselen van toepassing blijven. En hoe diepgaander we iemand tot bevrijding zagen komen, des te sterker was het besef dat wij slechts getuigen waren van het ingrijpen van God, die telkens op unieke wijze bevrijdt.

We hebben ook geleerd dat focussen op geestelijke bevrijding niet altijd onze prioriteit moet zijn. Bevrijding is ook niet het gevolg van een menselijke krachttoer of van een magische handeling, maar de vrucht van wat Christus door zijn Geest in iemand bewerkt.

De structuur van het boek

Dit boek beoogt in de eerste plaats Bijbelse principes omtrent verlossing en bevrijding toe te lichten. Daarnaast worden verschillende getuigenissen aangehaald.¹ De belangrijkste getuigenissen betreffen mensen die ik persoonlijk zeer goed ken (zoals Marilyn, Jan, Loren, Jessy en Joyce). Allen hadden ze ernstige problemen in hun dagelijks functioneren en allen ontvingen een diepgaand herstel.

Het boek is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk één begint met een aangrijpend getuigenis van iemand die genezing en bevrijding mocht ontvangen op vele terreinen in haar leven. Dit getuigenis

¹ Namen, details, en niet relevante omstandigheden kunnen gewijzigd zijn om de privacy van de betrokkenen te beschermen.

werpt licht op een aantal uitgangspunten die in het boek steeds zullen terugkeren.

In hoofdstuk twee wordt het belang van Woord en Geest benadrukt, en hebben we het over de balans tussen de werking van God en de menselijke verantwoordelijkheid.

Hoofdstuk drie behandelt de val van de mens en Gods genadevolle reactie. Het herstel van de schepping vergt een lang proces. God kiest een volk uit en zal uiteindelijk door een vertegenwoordiger van dat volk verlossing brengen.

Hoofdstuk vier behandelt Gods antwoord aan het kruis. De opstanding van Christus vormt het begin van een nieuwe schepping, en alle hoop op bevrijding vloeit daaruit voort. Toch blijft er een geestelijke strijd woeden. Door de woorden en daden van Christus hebben we meer licht gekregen op die strijd, en kunnen we ook de oudtestamentische beschrijvingen van God als Strijder beter plaatsen.

In hoofdstuk vijf vindt u een uiteenzetting over het rijk der duisternis. Door eerst stil te staan bij de almacht, wijsheid en liefde van God, kunnen we de sinistere macht van het andere rijk in perspectief plaatsen.

In hoofdstuk zes bestuderen we het onderwerp demonisering. In het Nieuwe Testament worden demonen dikwijls onreine geesten genoemd. We onderzoeken de oudtestamentische achtergrond van het begrip onreinheid en krijgen zo meer duidelijkheid over de oorzaken en hoedanigheden van demonisering.

Jezus' optreden in de evangeliën tegen de duivel en zijn onreine geesten wordt beschreven in hoofdstuk zeven.

Chronologisch belanden we in het achtste hoofdstuk bij het tijdperk van de kerk. Wat betekent de komst van de Heilige Geest? Welke principes kunnen we afleiden uit de beschrijvingen van bevrijdingen in het boek Handelingen? Welke plaats hebben de gaven van de Geest bij bevrijding? Welke plaats krijgt de geestelijke strijd?

In hoofdstuk negen plaatsen we demonische aantasting en de weg tot bevrijding binnen het onderwijs over de oude en de nieuwe schepping. De opstanding van Christus was de triomf over de machten. Op persoonlijk vlak betekent dit dat we de oude levenssfeer moeten achterlaten om vrijheid te verwerven.

Nadat we uitgangspunten hebben geformuleerd, zullen we in hoofdstuk tien vijf gangbare benaderingen van bevrijding doorlopen, en komen we tot een stappenplan om bevrijding binnen een verantwoord kader na te streven.

Hoofdstuk elf behandelt drie gevalsstudies, waarbij specifieke uitdagingen worden besproken.

In het laatste hoofdstuk wijzen we op valkuilen en misleiding die een gevolg kunnen zijn van een overmoedige benadering. We sluiten af met het perspectief van volmaakte vrijheid in het toekomstige glorieuze koninkrijk van Christus.

Zeven principes

Door het boek heen worden zeven basisprincipes benadrukt:

1. Vertrouw nederig op God en zijn Woord.
2. Twijfel nooit aan Gods liefde.
3. Het kruis en vergeving vormen de basis van elke bevrijding.
4. Stel verlossing en geestelijke groei steeds centraal.
5. Ruim alle restanten van een duister verleden op.
6. Blijf in Gods rust, wetende dat God regeert.
7. Vertrouw op het werk en de leiding van de Heilige Geest.

Ten slotte nog een waarschuwing: de principes die beschreven worden kunnen verkeerd toegepast worden. Hoewel we het nut en belang van goede methodologie niet ontkennen, moeten we voor ogen houden dat methodes nooit het werk of de kracht van de Heilige Geest mogen verdringen. Kennis kan de gelovige niet in staat stellen te doen wat alleen God kan doen op zijn tijd, door zijn Geest, en op zijn unieke wijze. We blijven geheel van Hem afhankelijk. Gezegend pastoraat kan ook alleen de vrucht zijn van een integere geestelijke wandel en verantwoorde herderlijke zorg.

Ons hoogste doel ligt trouwens niet in de vrijheid van de mens, maar in het eren van God. De juist begrepen vrijheid van de mens mag daar een welkom uitvloeisel van zijn.

Moge dit boek een aanmoediging zijn om de rijkdom van het Woord te verkennen en meer op Hem te gaan vertrouwen.

Bruno Sebrechts, Oudenaarde, België

1. UIT DE DUISTERNIS TOT HET LICHT

Een jonge vrouw in mijn directe omgeving kwam ingrijpend tot bevrijding, en dat zette me aan om dit onderwerp te gaan bestuderen.

Het getuigenis van die vrouw volgt hieronder. Het is een aangrijpend en bij momenten schokkend levensverhaal. Mocht het lezen van haar verhaal op dit moment teveel vragen of onrust oproepen, stelt dit dan nog even uit en lees eerst de rest van het boek. Ga dan verder met hoofdstuk twee, maar verzuim niet om haar verhaal en de wonderlijke afloop nadien alsnog te lezen!

1.1 BEVRIJD!

De pastor van de kerkgemeenschap waarvan ik deel uitmaakte, vroeg mij of ik me kon vrijmaken om betrokken te zijn bij een pastorale sessie. Ik wist dat het iemand betrof die recent op een bijzondere wijze tot geloof was gekomen. Deze vrouw, die we hier Marilyn zullen noemen, had een ernstig psychiatrisch verleden. Ze was dertien jaar lang chronisch ziek geweest, waarbij ze frequent was opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis. Vaak betrof het gedwongen opnames, soms zelfs perioden van meerdere maanden, waar ze zich achteraf niets meer van herinnerde. Hier volgt haar verhaal.

Opgegroeid in een wereld van angst

Als ik terugdenk aan mijn kindertijd zijn daar bovenal de herinneringen aan alles overheersende angsten. Rond mijn zesde jaar onderging ik een traumatisch occult ritueel, dat me nog doet huiveren als ik eraan terugdenk. Het liet lichamelijke, maar bovenal emotionele littekens na. (Ik begrijp dat dit voor de lezer bizar kan overkomen, maar ik vraag begrip voor het feit dat ik deze gebeurtenis niet verder zal toelichten. U vindt algemene informatie over deze extreme vorm van misbruik in bijlage 7). Mijn hele wereld veranderde, ik voelde mij anders dan alle anderen. Vanaf toen leefde ik in de schaduw van een beklemmende aanwezigheid. Ik werd bedreigd met de dood als ik die gebeurtenis ooit naar buiten zou brengen, en dat maakte mijn wanhoop compleet.

Ik groeide op in een disfunctioneel gezin. Door de problemen met mijn vader leefde iedereen in ons gezin geïsoleerd in zijn eigen wereldje. We waren allen bang tegen

de tijd dat vader thuiskwam, want als hij dronken was, ging hij wild tekeer. De woeste blik in zijn ogen bleef mij achtervolgen, zelfs tot op school, waar ik letterlijk onwel kon worden van angst wanneer ik ineens weer de ogen van mijn vader voelde of zag, en soms ziek van angst naar huis gebracht moest worden ... om daar mijn vader aan te treffen.

Soms verstopte ik me, bijvoorbeeld in een kast, maar zelfs dat hielp niet. Mijn vader dwong me, dwars door de deur heen, om de kast te openen. Voortdurend leefde ik in spanning en verlammende angst. De meeste kinderen op school wisten dat mijn vader alcoholist was, wat reden genoeg bleek om mij te mijden.

Zo bleef ik in mijn eigen wereldje, waarin de enige met wie ik mij verbonden voelde, een vriendelijke, begrijpende imaginaire vrouw was, wier stem ik dikwijls hoorde, maar die ik ook een aantal malen in levende lijve in ongewone omstandigheden ontmoet had. Ik had me nooit afgevraagd hoe die band ontstaan was of wie ze was. Zij begreep mij, ik kon werkelijk alles aan haar kwijt. Ze had weet van dingen die ik nog nooit aan iemand had toevertrouwd. Ik voelde zo dikwijls haar aanwezigheid rondom mij en ze verzekerde mij dat ik verder niemand nodig had. Met haar bij mij leek dat ook niet nodig.

Jeugd

Rond mijn elfde jaar was daar een ander ritueel, dat zo afschuwelijk was, dat het misschien zelfs niet geloofd zou worden. Het maakte nog veel meer kapot in mijn jonge leventje en liet opnieuw lichamelijke en emotionele littekens na die mij voor vele jaren zouden tekenen. Toen de vrouwenstem mij op een bepaald moment aanraadde om dan maar een einde aan mijn leven te maken, kon ik me daar volledig in vinden. Alles was beter dan in deze rotwereld verder te moeten blijven leven.

Er is zoveel gebeurd wat ik liever niet toelicht, maar ik wil toch een aantal voorbeelden geven die ervan getuigen uit welk een ellende God mij verlost heeft. Mijn oudere broer kwam op zijn 18e verjaardag om bij een verkeersongeval. Dit was voor ons allemaal een enorme klap. In die tijd begonnen mijn epileptische aanvallen.

Mijn vader kon met dit overlijden ook niet omgaan. Hij had bovendien keelkanker gekregen. Hij zag zijn einde naderen, en in zijn razernij bleef hij zeggen dat hij ons zou doden voor hij zelf zou sterven. Ik leefde steeds tussen angst en droom. Ik sprak met die stem, en smeekte daarbij tot de 'Maagd Maria' om een eind te maken aan deze nachtmerrie, en bleef maar bidden om zijn of mijn dood.

Op momenten van hevige crisis schoot er wel eens familie te hulp, maar de situatie veranderde niet. Op een avond kwam mijn vader weer eens dronken thuis en probeerde te doen waar hij steeds mee gedreigd had. De burens sloegen toen alarm, en ik heb het op het nippertje overleefd doordat de politie te hulp was gesneld. Ik werd naar het ziekenhuis gebracht en mijn vader werd naar de gevangenis afgevoerd. Hij werd nadien overgebracht naar een psychiatrische instelling. Mijn moeder en ik bleven alleen achter. Ik zal nooit kunnen verwoorden wat het betekent om als kind door je eigen vader bijna vermoord te worden. En hoe zijn ogen – op het moment dat hij toesloeg – zich in mijn ziel griften. Uiteindelijk stierf mijn vader door een wanhoopsdaad, maar zijn ogen bleven mij achtervolgen.

Ziekenhuisopnames

Op mijn achttiende huwde ik en dacht ik een nieuw leven te kunnen beginnen. Inderdaad, het leven had zo mooi kunnen zijn, als er niet zo'n aantasting en onverwerkt verleden was. Een jaar later werd onze dochter geboren. We waren gelukkig, maar kort daarna ging alles weer fout. Ik werd met uitdrogingsverschijnselen opgenomen in het ziekenhuis. Blijkbaar was er lichamenlijk verder niet veel aan de hand. Wel werd er na verloop van tijd een psychiater naar me toe gestuurd.

In ons eerste gesprek vroeg hij me luchtig of mijn man dronk, of naar andere vrouwen ging. Daar reageerde ik erg verontwaardigd op. Maar toen de psychiater bij mijn jeugd terecht kwam, ging de bal aan het rollen. Ik vertelde iets over mijn vader en liet voor het eerst iets naar buiten komen van de angsten die ik had doorstaan, zonder inhoudelijk te spreken over de trauma's of de stemmen. Ik merkte echter dat de psychiater al voldaan was met de informatie over mijn vader. Het haten van mijn vader vond hij heel normaal en zijn oplossing bestond uit medicatie. Het zou vast wel in orde komen. Maar ik klapte dicht.

Al gauw leefde ik als verdoofd door de hoge dosis medicijnen. Het liefst bleef ik op bed, opgesloten in mijn eigen wereld. Zelfs mijn eigen man kon me niet meer echt bereiken. Ik was in de ban van de stemmen, die met steeds meer leken te zijn. Aan hen kon ik alles kwijt, en ik dacht dat zij me tenminste begrepen.

Door de vele medicatie kreeg ik verlamingsverschijnselen. Ik kon nog nauwelijks spreken en verloor controle over delen van mijn gezicht, zodat het speeksel gewoon uit mijn mond liep. Maar het ergste van alles was het onbegrip van bepaalde dokters en verpleegkundigen. Toen ik mijn vork niet meer kon vasthouden, stelde men dat ik niet wilde eten, en dreigde men met overplaatsing naar de

psychiatrische afdeling. Ik hoorde een gekerm over mijn lippen komen als van een gekweld dier, maar kon niets doen om dit te stoppen.

Ik kreeg injecties totdat dit stopte, maar de verlamming nam verder toe en ik raakte dus nog meer gevangen. Mijn familie liet mij overbrengen naar een ander ziekenhuis. Daar werd verlamming wegens een overdosis aan medicijnen vastgesteld. Ik verbleef enkele dagen op de intensive care en werd intraveneus behandeld. Daarna moest ik, als een klein kind, weer leren bewegen, eten, schrijven ...

Eindelijk mocht ik naar huis, maar helaas slechts voor een korte periode. Een nieuwe opname volgde, nu in de psychiatrische afdeling van een universitair ziekenhuis. Ik vond het vreemd dat ik andere patiënten zag binnenkomen en rondlopen in hun gewone kledij in plaats van in een pyjama, maar merkte al gauw dat ik degene was die afweek, als enige in nachtkledij. Het ergste van alles waren de onzekerheid – het feit dat er over je heen beslist werd – en de deuren die op slot zaten, alsof je in een gevangenis was.

Ook hier bestond een deel van de therapie uit gesprekken, die grotendeels overeenstemden met de eerdere gesprekken. Maar innerlijke stemmen bleven mij beheersen. Aanvankelijk vond ik steun en begrip bij hen, maar nu merkte ik dat ze opdringerig werden, steeds dwingender. Ze waarschuwden mij om niet over hen te spreken en vertelden me keer op keer dat ik er beter een einde aan kon maken. Ik kwam tot destructief gedrag dat zich afspeelde buiten mijn bewustzijn.

Tegen mijn man werd gezegd dat ik ernstig schizofreen was. Ik hoorde eigenlijk thuis in een instelling voor chronische aandoeningen. Gelukkig zag mijn man dat anders, en dankzij hem en zijn zorg kon ik het contact met mijn gezin en de maatschappij behouden. Maar de epileptische aanvallen waren voor hem moeilijk om mee om te gaan. Vele, vele malen werd ik opgenomen. 'In het zothuis,' zoals ze dat in de volksmond noemden. Ik wil niet veralgemenen, maar in mijn geval werkten de opnames niet bepaald positief uit.

Zolang ik overal 'ja' op zei, ging alles zijn gang, maar als ik ergens anders over dacht of niet wou meewerken, riskeerde ik om in een isoleercel te worden gestopt. Zelfs lakens en kleren had men daar niet; een deken was het enige waarmee men zich kon bedekken en warm houden. Naakt in een cel, met een glazen ruitje als inkijk voor passanten. Alsof je een wild, ontembaar dier was. Het betreft toestanden van vele jaren geleden, maar zo ging het er toen wel aan toe.

Zo werd ik eens opgesloten omdat ik weigerde medicatie te nemen. Zonder die medicatie zag ik nog een beetje kans om in te gaan tegen die opdringerige stemmen, maar als ik versuft was had ik helemaal geen controle meer over mezelf. Uit angst probeerde ik eens het ziekenhuis te ontvluchten, maar ik werd al gauw gegrepen en in de isoleercel gestopt, om 'platgespoten' te worden, opdat ik zou leren om mij aan de regels te houden.

Elke dag kwam men vragen of ik nu eindelijk bereid was mijn medicatie te nemen, en of ik wilde beloven niet meer weg te lopen. De onmacht en innerlijke pijn waren onbeschrijfelijk.

Na een week zwoer ik dat men mij nooit meer zou zien huilen; op mijn verdriet werd toch geen acht geslagen en ik gunde hen niet langer om het te zien. Ik zat in een hoekje van de cel, volkomen gebroken. Ik herinner me nog dat ik met mijn hoofd tegen de muur sloeg, alsof ik mijn schedel kapot wilde slaan. Toen de arts, de psycholoog en de verpleegster binnenkwamen en me opnieuw vroegen of ik eindelijk wilde doen wat van me werd verwacht, stemde ik toe en vervolgens mocht ik weer naar mijn kamer. De 'therapie' had 'geholpen'...

Wanhoopsdaden volgden elkaar op, want de stemmen moedigden me daartoe aan, of dwongen mij er zelfs toe. Al met al ondernam ik een twintigtal zelfmoordpogingen. Na één van die pogingen was ik tien dagen comateus. De psychiatrische lijdensweg heeft ongeveer dertien jaar geduurd. Het is niet mijn bedoeling om psychiatrische hulpverlening in diskrediet te brengen, want ik besef goed dat deze soms noodzakelijk is en soms juist wel herstel kan bieden. Maar in mijn geval maakte het mijn lijden alleen maar dieper.

Op zoek naar een spirituele uitweg

In mijn beginperiode in de psychiatrie raadde een dokter me aan om, voor zover de situatie het toeliet, yogalessen te gaan volgen. Het was volgens hem een goede ontspanningsmethode.

Ik meldde me aan en ik bleek een zeer bekwame cursiste. Deze yoga vloaide over in transcendente meditatie. Eerst leerden we om te ontspannen in de lotushouding en moesten wij aan mooie dingen uit de natuur denken. Na ongeveer een half jaar leerden we om te ontspannen zonder aan iets te denken; daartoe moesten we ons leegmaken, 'alsof je in het duister valt,' zei de leraar. De duisternis die we ervoeren met onze ogen dicht, moesten we proberen vast te houden wanneer we onze ogen weer openden.

Weinigen raakten daar echt bedreven in. In onze groep waren dat er twee, waaronder ikzelf, en dat ondanks mijn problematische toestand. Er werd ons gevraagd om verder te gaan. De leraar zei dat wij over een gave beschikten om uit te treden. Zo konden wij een manier vinden om onze problemen beter te hanteren. Dat sprak mij heel erg aan. Ik hoopte eindelijk eens tot rust te komen. Het leek mij bijzonder om uit mijn eigen lichaam te kunnen treden als ik het te moeilijk kreeg. Was dit de manier om weg te vluchten als die stemmen mij opnieuw zouden overheersen? Ik was er van overtuigd dat dit de uitweg zou zijn.

Helaas heb ik achteraf moeten inzien dat dit mij juist nog dieper deed wegzakken. Het kostte mij heel veel oefening en inspanning om een bepaald niveau te bereiken. Uit mijn lichaam treden lukte niet zomaar. Het kostte veel discipline en inwijding in geheimen. Wij kregen een persoonlijke mantra en nadien een sleutelwoord om ons te verbinden met de geestenwereld. Wanneer ik een bepaald geluid voortbracht en dat werd beantwoord, had ik 'contact'; dan kwam er een bepaalde macht over mij en kon ik in trance treden.

Maar ook hier werd het karakter steeds dwingender. Uiteindelijk kon deze geestenwereld mij oproepen op hun initiatief, en dan werd ik als het ware uit mijzelf gezogen door hun toedoen. Toen ik in die geestenwereld ook mijn vader meende te ontmoeten was het voor mij genoeg. Stoppen kon echter niet meer, ik zat eraan vast.

Het keerpunt

Het keerpunt kwam toen ik rond mijn dertigste in contact kwam met christenen. In een betere periode, tussen twee opnamen, zocht ik werk als poetshulp. Het gezin waarin ik kwam had een Bijbel. Ze spraken veel over Jezus Christus en hun band met Hem. Bovendien vertelden ze over de kerkgemeenschap waar ze deel van uitmaakten. Hun geloof raakte mij diep. Zij hadden iets wat ik miste, hoewel ik overtuigd was van het bestaan van God en mezelf ook als een christen beschouwde.

Ik leerde toen nog andere mensen kennen, die graag als volgelingen van Christus wilden leven. Ik zag bij hen een diepe liefde en vriendschap. Maar ik durfde hen niet te vertellen waar ik aan leed, want ik was bang dat ook zij me dan zouden laten vallen. Hoe weinigen waren er nog overgebleven van de vrienden die mijn echtgenoot en ik vóór ons huwelijk hadden. Kort daarop moest ik opnieuw opgenomen worden. Ik vroeg mijn man met klem daarover niets tegen mijn nieuwe vrienden te zeggen, maar hij was het daar niet mee eens en wilde dat ze toch op de hoogte werden gebracht. Het enige wat ik kwijt wilde, was dat ik rust nodig had. Ik

schaamde me zo. Maar even later stonden deze mensen aan mijn bed. Hun bezoek trof me diep; ze schaamden zich niet voor mij en wilden bevriend blijven!

De contacten zijn toen wat persoonlijker geworden, en ik kreeg van hen een boekje over vertrouwen op God. Ik verslond het boekje, ondanks dat ik versuft was door medicatie. Hoewel ze beloofden me opnieuw te komen bezoeken, had ik toch een zeer moeilijke week. Na dertien jaar psychiatrie was ik ten einde raad. Ik wilde niet meer leven. Ik leed zelf onder mijn toestand, maar zag hoe ook mijn man en kind zoveel te lijden hadden onder alles, en ook zij waren op!

Ik vond een lotgenoot in een medepatiënt. We spraken met elkaar over onze pijn en we besloten om samen een eind aan ons leven te maken. We waren bang voor de dood, maar de andere angsten waren nog groter. We besloten ons samen voor de trein te werpen. Maar op de dag dat we dit gepland hadden, riep ik nog eenmaal tot God, voor de allerlaatste keer: 'Als u werkelijk bestaat, toon het me dan!'

Direct daarop kwamen mijn nieuwe vrienden op bezoek, en ze gaven me een Bijbel. Toen wist ik ineens dat ik zou genezen en dat de oplossing voor mijn problemen in dat boek beschreven stond! Toen ze weg waren, ben ik direct begonnen te lezen. Ik had echt het gevoel dat er iemand liefdevol tot mij sprak. Op welke bladzijde ik die Bijbel ook opensloeg, het was alsof ik steeds een antwoord kreeg op de zo vele vragen die ik had. Ik begon te huilen, knielde neer en zei tot God: 'Ik wil met U leven, want ik heb vanmorgen in mijn diepste ellende tot U geroepen: 'Toon het me, als U bestaat', en U hebt echt geantwoord!'

Vanaf die dag heb ik Christus aanvaard als mijn Verlosser en de Bijbel als zijn Woord, zonder er nog aan te twifelen.

Toch kwam er direct daarna een loodzware domper: mijn vriendin had in haar eentje haar plan doorgezet, terwijl ik onze afspraak helemaal was vergeten! Ik heb echt moeten vechten tegen verpletterende schuldgevoelens. Mijn vriendin was dood, en ik was gered. Op het nippertje!

Zo'n opname duurde gewoonlijk enkele maanden, maar een week nadat ik die Bijbel gekregen had, mocht ik naar huis. Ondertussen werd er in de kerkgemeenschap voor mij gebeden. Ik ging voor het eerst mee naar een Bijbelstudie. Ik kon lang niet alles volgen, want ik kende nog niets van de Bijbel. Maar het was voor mij het Woord van God, en dus de moeite waard om eruit te leren. Ik leerde hoe Christus voor mijn zonden gestorven was, hoe Hij regeert over alle machten en krachten, en dat ik uitgenodigd werd om deel te krijgen aan zijn rijk van liefde en herstel. Zo'n

God en Helper had ik nodig! Hoewel de duistere krachten uit mijn oude leven nog nazinderden, werd Christus mijn Heer. Mijn bevrijding was duidelijk begonnen.

Wat mij het meest raakte was de liefde en vriendschap onder de gelovigen. Ik voelde mij op mijn gemak, hoewel velen op de hoogte waren van mijn psychiatrische achtergrond. Ik had last van innerlijke aanvechtingen en vroeg bij een volgende gelegenheid om gebed. Het gebed deed me erg goed, evenals de hele dienst trouwens.

Ik kreeg een boekje mee dat ging over genezing van beschadigde emoties. Daarin las ik dat er in de psychiatrie heel wat mensen kapotgaan door haatgevoelens. Ik herkende dit bij mezelf: ik haatte mijn vader zo intens, dat het als een zware last op mijn borst drukte. Ik maakte een afspraak met de pastor. Hij vertelde mij dat haat eigenlijk zonde is. Dat was een heel ander geluid dan ik tot dan toe in de psychiatrie had gehoord. Ik voelde mij echter absoluut niet in staat om mijn vader te vergeven. Wat nu?

De pastor zei me dat het op dat moment voldoende was dat ik mijn bereidheid tot vergeven uitsprak in gebed. Ik vroeg aan God of Hij mij wilde helpen die haat af te geven, en tot mijn verbazing lukte het daarna. Het was alsof ik van een immense last werd verlost. Toen ik naar huis ging, voelde ik me een ander mens.

Enige tijd later kwamen we opnieuw bijeen om te bidden in verband met de 'epileptische' aanvallen waar ik zo onder leed. Er werd gebeden met oliezalving, en sinds die dag heb ik nooit meer een aanval gehad.

Toen ik de psycholoog vertelde dat ik wilde stoppen met zijn behandeling, omdat ik geloofde dat God een andere weg voor me had, zag hij dat als godsdienstwaanzin. Hij belde mijn man op met het voorstel dat ik opnieuw opgenomen zou worden. Mijn man reageerde echter anders dan hij had verwacht: 'Ze heeft nu al zoveel geprobeerd, laat haar dat ook nog maar eens proberen'. De psycholoog kon niet anders dan mij te laten gaan. Diep vanbinnen wist ik dat God mij helemaal zou genezen en dat ik volledig op Hem moest vertrouwen.

Religieuze devoties

Op een bepaald moment werd mij de vraag gesteld of er nog voorwerpen in mijn huis aanwezig waren die met mijn duister verleden te maken hadden. In de Bijbel staat bijvoorbeeld over afgodsbeelden: 'U mag zoiets gruwelijks niet in huis halen' (Deut. 7:26). Ik had nogal wat religieuze voorwerpen van aanbidding, die een eigen

verhaal hadden, maar ik was er nog niet van overtuigd dat dit fout was. We baden dan maar of God zelf duidelijkheid wilde brengen. Toen ik daarna thuiskwam, kon ik mijn ogen nauwelijks geloven. Het Christusbeeld (!) dat aan de schoorsteen hing, was onverklaarbaar naar beneden gekomen, evenals de Mariabeelden en de schilderijtjes en beeldjes die ik in de psychiatrie had gemaakt en waarin ik al mijn angsten, gevoelens en gebeden had gelegd. Er was zelfs een open lade. Een kruisbeeld, dat ik van mijn grootvader had gekregen en dat ik onderin de la bewaarde, lag zomaar bovenop.

Ik stond te trillen op mijn benen, belde direct naar de pastor. Hij was ook verbaasd, maar hij zei dat hij het moeilijk anders kon interpreteren dan als een zeer concrete gebedsverhoring; het was nu wel duidelijk wat niet langer in mijn huis thuishoorde! Die subtiele afgoden moest ik dus opruimen.

Het eerste jaar als gelovige

Het eerste jaar heb ik zoveel mogelijk de Bijbelstudies, gebedskringen en erediensten bijgewoond. Terugkijkend op dat jaar, moet ik nu vaststellen dat het eerste jaar veel minder zwaar was dan de fase die daarop zou volgen. Ik geloof dat God mij de rust gaf om eerst zijn Woord beter te leren kennen, zodat ik toegerust zou zijn voor alles wat nog komen zou. Heel wonderlijk voor mij was dat God door zijn Geest soms heel duidelijk tot mij sprak. Dan kreeg ik bijvoorbeeld ineens een Bijbeltekst in mijn gedachten, soms alleen een tekstverwijzing. Als ik dan die tekst opzocht, bleek dat een perfect antwoord op mijn nood te zijn.

Toen ik God bijvoorbeeld eens de vraag stelde waarom er zoveel voor en met mij gebeden moest worden, kreeg ik als antwoord Marcus 2:17, waarin staat: 'Wie gezond zijn, hebben geen dokter nodig, maar wie ziek zijn.' Enkele malen, toen de strijd zeer hevig werd, heb ik duidelijk hoorbaar een stem gehoord, die tegen me zei: 'Ik heb je in Mijn hand, Mijn kind, vecht verder'. Die ervaringen waren belangrijk voor mij, maar uiteindelijk was toch de Schrift mijn vaste fundament en de toetssteen.

God heeft mij diverse malen op wonderbaarlijke wijze hersteld van verschillende kwalen. Wanneer ik op de televisie kijk naar een documentaire over anorexia nervosa en zie hoeveel mensen hieraan overlijden, dan ben ik geweldig dankbaar dat ook dit achter mij ligt.

Dat wil niet zeggen dat mijn herstel steeds snel en gemakkelijk verliep, alsof mijn genezing een aaneenschakeling was van wonderen die eenvoudig voor het grijpen

lagen. Misschien is God mij wel juist zo nabij en genadig geweest omdat de weg tot genezing en bevrijding dikwijls zwaar en intensief was. Ik had veel bemoediging nodig, maar heb die ook gekregen. Ik besepte dat ik slechts kon kiezen tussen doorgaan of opnieuw worden opgenomen in de psychiatrie. Hoewel het God was die mij bevrijdde, vroeg Hij wel mijn volledige medewerking en inzet, waarbij Hij te allen tijde mijn persoonlijke keuzes respecteerde.

Achteraf heb ik gezien dat God niet alleen in mijn leven gewerkt heeft, maar ook in de levens van anderen, die Hij had voorbereid om mij te kunnen helpen. Er moest nog zoveel uitgesproken en doorgebeden worden. Beetje bij beetje bracht Gods Geest tijdens het samen bidden dingen naar boven, die dan moesten worden uitgesproken en verwerkt. Dat kon pijnlijk zijn: het betrof het onder ogen zien van vreselijke gebeurtenissen die ik jarenlang had onderdrukt. Ik moest leren om elke hardheid waarachter ik mij verschool en iedere oppervlakkigheid – waardoor ik dingen onderdrukte vanuit een vluchthouding – af te leggen. Het was zo verleidelijk om in oppervlakkigheid verder te leven. God wilde echter dat ik mijzelf zou zijn, en daartoe moest ik mijn innerlijke pijn onderkennen. Die pijn kon dan via mijn emoties verwerkt worden. Ik wilde mij losmaken uit de greep van angst en de machten die daarachter schuilden. Het uitspreken van trauma's, het ontvangen van gebed voor innerlijke genezing en bevrijding en het zalven met olie, waar Jakobus over schreef, gingen hand in hand (Jk. 5:14). Om genezing te ontvangen was het nodig telkens opnieuw los te laten, vergeving te schenken en vergeving te ontvangen. Zo herstelde God mijn emoties.

Een zware strijd

Nu de strijd achter me ligt, denk ik wel eens: 'Het is misschien maar beter, dat ik niet van te voren geweten heb hoe zwaar het nog ging worden.'

Het bidden om bevrijding was niet het eerste waar ik nood aan had, en dat was gelukkig ook niet het eerste waar mijn begeleiders op aanstuurden. Ik vraag me zelfs af of ik het wel aangekund zou hebben, om direct geconfronteerd te worden met demonische uitbarstingen. Ik had mijn buik meer dan vol van alles wat met het rijk der duisternis te maken had en hield dat liever op de achtergrond. Maar op een gegeven moment kon een demonische reactie niet uitblijven, want door de occulte rituelen waarbij ik – zij het onvrijwillig – betrokken was geweest, hadden boze geesten ruimschoots kans gezien grip te krijgen op mijn leven. Ze konden mij als gelovige dan wel niet langer domineren, maar ze vormden wel duistere schaduwen die over mijn leven bleven hangen. En Gods Geest zou duisternis vervangen door zijn omhullende liefde.

Zo was ik bijvoorbeeld eens op weg naar een Bijbelstudie toen ik een vreemde aanwezigheid in mijn auto ervoer. Een dwingende stem beval me om het water in te rijden. Ik raakte in paniek en riep Jezus om hulp. Op dat moment merkte ik dat die aanwezigheid de auto verliet.

Maar het verliep niet altijd zo eenvoudig. Enige tijd later, tijdens een pastorale sessie, had ik het zo moeilijk dat ik, zodra de sessie begonnen was, gewoon zat te beven van onrust. Praten ging niet, zelfs meebidden lukte nog nauwelijks. Ik voelde mij zonder duidelijke reden enorm angstig. Wat er verder gebeurde heeft men mij achteraf verteld. Toen men een geest van angst had geboden te vertrekken, kromp ik in elkaar, gaf een schelle gil, en kwam huilend weer bij.

Het verleden werd steeds verder afgesloten. Bepaalde stemmen waren weg, maar anderen waren nog steeds op de achtergrond aanwezig. Toch wist ik nu zeker dat deze stemmen geen tekens waren van krankzinnigheid. Ik kon de stemmen nu plaatsen. Dit geldt uiteraard niet voor iedereen die innerlijke stemmen hoort, maar in mijn geval betrof het geestelijke indringers uit mijn oude leven, waar ik als gelovige in Jezus' naam weerstand aan kon bieden. Mijn begeleiders erkenden die realiteit, en dat was voor mij onnoemelijk belangrijk.

De strijd voor mijn bevrijding heeft verschillende jaren geduurd. Dikwijls praatten en baden we een paar uur per week. Er waren zoveel hardnekkige patronen en drijfveren uit mijn vroegere leven die ontkracht moesten worden door Gods Woord en Gods Geest: ingewortelde angsten, overgevoeligheid voor prikkels, verkeerde geloofsideeën, gedane beloften waar ik nog onbewust aan vastzat, hardheid, innerlijke bindingen ... De bevrijding van boze machten ging gepaard met vernieuwing van gedachte- en gedragspatronen.

Er leek voor mijn gevoel soms geen eind aan te komen, maar het was wel zo dat ik steeds – aan het einde van een sessie - mocht ervaren dat er iets weg was of hersteld was, wat soms ook resulteerde in lichamelijk herstel.

Nu ben ik dankbaar dat we in die lange tijd de moed niet hebben opgegeven. Voortijdig stoppen had immers kunnen betekenen dat alles tevergeefs was geweest.

Confrontatie met duistere personen uit het verleden

Naarmate het einde van de strijd tot bevrijding naderbij kwam, werd meer en meer duidelijk hoe diep de problemen waren. Toen ik dacht dat ik er bijna was, kwamen er nog enkele maanden van hevige strijd, waarin ik zelfs fysiek werd bedreigd door

mensen die raakvlakken hadden met mijn verborgen verleden. Enkele malen zijn zij onder valse voorwendsels mijn huis binnengedrongen op momenten dat ik alleen thuis was. Toen de strijd zeer zwaar was, en ik zowel lichamelijk als geestelijk mijn grenzen had bereikt, hebben mijn begeleiders mij enkele malen bij hen in huis laten logeren omdat ze het niet meer verantwoord vonden dat ik alleen was. Toch was ik nooit onbeschermd. God heeft mij in die periode laten zien hoe belangrijk het is om Hem te vertrouwen en zijn Woord te hanteren.

De strijd was een geestelijke strijd en daarom moest ik ook geestelijke wapens hanteren. Ik heb diverse malen mogen ervaren dat het citeren van Bijbelverzen – ingegeven door de Heilige Geest – niet alleen boze geesten maar ook vijandige mensen op de vlucht deed slaan.

Gods Geest heeft ons diverse malen op het hart gedrukt dat onze hulp van Hem zou komen en dat Hij ons zou beschermen. Niet vechten met menselijke wapens, maar bidden. Niet haten, maar vergeven. Niet vervloeken, maar vloeken beantwoorden met zegeningen.

Dat viel niet altijd mee, maar God liet ons zien dat alleen het bloed van Christus – het zoenoffer dat Hij heeft gebracht – ons onderscheidde van onze tegenstanders. Ten diepste zijn wij uit onszelf geen haar beter dan het diepst gevallen schepsel. Enkel God is wezenlijk goed. Het goede in ons vloeit geheel voort uit zijn genadige goedheid.

Er is nog veel meer gebeurd dan wat ik hiervoor vermeld heb, maar ik wil vooral getuigen dat Jezus Christus trouw is en een liefdevolle Bevrijder is, en dat de Bijbelse principes die in dit boek worden beschreven duidelijk werken. Ik kan nu al vele jaren getuigen dat Jezus Heer is over alle duistere machten en krachten. Mijn leven was kapotgemaakt door mensen en door duistere krachten, maar God heeft me hersteld. Hij genas me en vervulde zijn belofte: 'God Die eenzamen in een huisgezin plaatst, die gevangenen uitleidt in voorspoed' (Ps. 68:7). Het is nu vele jaren later, en sinds mijn bekering werd ik nooit meer opgenomen in de psychiatrie. Als ik terugkijk kan ik me nauwelijks voorstellen dat ik dezelfde persoon ben als toen.

Als Hij mij kon bevrijden en herstellen, dan kan Hij dat zeker ook voor anderen doen. Ik weet dat het niet mijn taak is om zelf boze geesten te gaan uitdrijven. Dikwijls is dat ook niet nodig, en indien het toch nodig blijkt zijn er anderen met deze dienende taak. Maar ik mag getuigen van zijn liefde en bevrijdende kracht.

Ik wil mensen wijzen op Hem, die alle macht heeft in de hemel, maar ook tot in elke uithoek van de aarde, en dus ook over uw situatie! Hij is Heer en staat boven alles en iedereen!

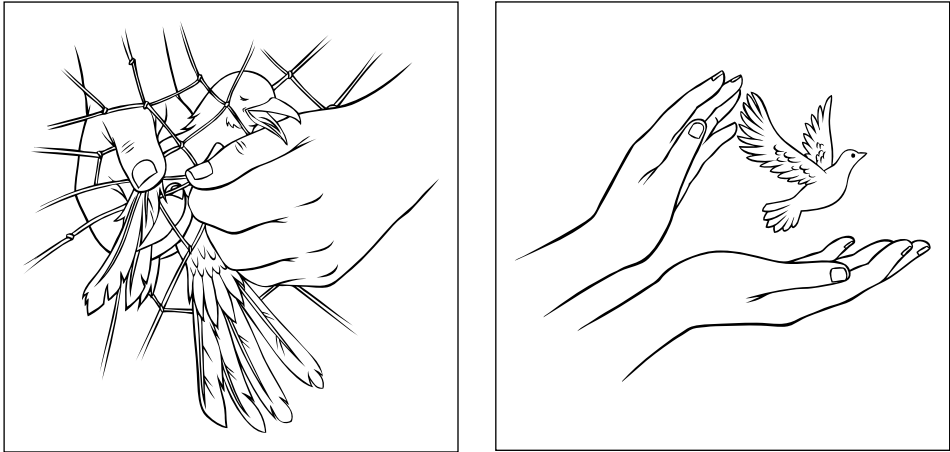

Fig. 1 & 2: 'Ontkomen als een vogel uit de strik' (Ps. 124:7)

1. 2 NOOD AAN GEESTELIJKE BEVRIJDING?

Marilyns situatie was uitermate dramatisch, en is dus niet representatief voor wat een pastoraal hulpverlener gewoonlijk meemaakt. Toch geeft haar getuigenis inzicht in het proces en in de geestelijke strijd die mensen met specifieke achtergronden kunnen doormaken. Haar getuigenis kan ons helpen meer begrip en inzicht te verkrijgen in de complexe processen die kunnen spelen wanneer er sprake is van een traumatisch verleden en een demonische belasting. Zoals we verderop zullen aantonen, kan een demonische belasting in allerlei gradaties voorkomen, en is elke bevrijding uniek.

Meerdere bevrijdingen die wij nadien meemaakten, hebben de actualiteit van Bijbelse bevrijding bevestigd. Terwijl velen geholpen kunnen (en moeten) worden door een medische therapie, hebben anderen een vorm van bevrijding nodig die enkel Jezus Christus hen kan bieden. En soms zal een gecombineerde aanpak nodig zijn.

Ik was een bevoorrechte getuige van de kracht van Gods bevrijdende liefde in het leven van Marilyn. De wetenschap dat God haar aannam als zijn kind, gaf haar een stabiele basis om een nieuw leven op te bouwen. Marilyn viel in de zondagse eredienst vaak op als een stralende vrouw. Haar honger naar Gods

Woord en haar blijdschap over haar verlossing waren duidelijke tekenen van wedergeboorte. Ze was ten diepste aangeraakt door Gods Geest. En toch ... soms leek het alsof er in haar een strijd woedde waar geen mens tegen opgewassen was. Voor haar bekering brachten dergelijke aanvallen haar in een toestand van totale ontzetting. Maar nu wist ze dat Christus haar hoe dan ook beschermde, en dat Hij dit slechts toeliet om de puinhopen uit het verleden op te ruimen. En dat gebeurde ook, zij het gefaseerd.

Er vonden vele pastorale sessies plaats. Dan werd er samen gebeden, en in het licht van Gods Woord werd alles op een rijtje gezet. Het verleden moest worden afgesloten door actieve keuzes en door het verleden bewust bij God achter te laten. Dat resulteerde in een steeds diepere innerlijke bevrijding. Sommige gebeurtenissen waren zo ingrijpend geweest – en zo verweven met haar persoonlijkheid – dat ze er niet in één keer van bevrijd kon worden. Dat loskomen gebeurde dan stap voor stap, soms gedurende een proces van meerdere maanden.

Tijdens pastorale sessies gebeurde het dikwijls dat boze geesten zich manifesteerden en zich verbaal verzetten tegen Gods wil voor haar leven. Het waren ongewoon ingrijpende scènes, zoals ik ze nadien in pastoraat nog maar zelden ben tegengekomen. Telkens opnieuw kwam Christus haar en ons echter in zijn kracht tegemoet en vonden ingrijpende genezing en bevrijding plaats. Geen van ons zocht de confrontatie met machten op. Wij zochten herstel. Maar wanneer we toch te maken kregen met duisternis uit het verleden, dan moest dit correct worden afgesloten.

De pastor ontving inzicht om deze machten op het juiste moment weg te sturen.² Hij verklaarde dan bijvoorbeeld dat een macht geen recht meer had op Marilyn, en gebod hem te vertrekken. Soms moest dit herhaald worden, en werd er verder gebeden totdat er zich een duidelijke scheiding voltrok tussen Marilyn en de machten, die niet meer in haar leven thuishoorden. Onbewuste open deuren naar het rijk der duisternis kwamen aan het licht. Dan werd duidelijk hoe duistere machten toegang hadden gekregen tot dit leven en hoe ze zich daar konden verbergen. Nogmaals, wij zochten dit niet op. We gingen niet zelf graven in het verleden en we werkten geen checklist af, met een opsomming van mogelijke oorzaken. Het duistere verleden interesseerde ons slechts in zoverre het aan de oppervlakte kwam en op deze manier expliciet kon worden

² In dit boek zijn termen zoals machten, krachten, demonen en geesten in principe onderling uitwisselbaar.

afgesloten. Al biddend en pratend vielen telkens de puzzelstukjes samen. Steeds opnieuw gaf God Marilyn de kracht om een stukje van het verleden bij Hem achter te laten, geloof uit te spreken, genezing te ontvangen en deuren naar het duistere verleden verder te sluiten.

Wij pretendeerden niet dat wij Marilyn konden genezen, maar we zagen God aan het werk. Gods Geest gaf inzicht en we ontvingen wijsheid vanuit zijn Woord. De begeleiding was intensief, maar de genezing en de bevrijding door Jezus Christus waren diepgaand en resulteerden in een duurzame stabiliteit.

Sindsdien kwamen er meerdere hulpverzoeken van mensen die nood hadden aan geestelijke bevrijding. Soms volstond een eenmalige sessie, maar gewoonlijk was een langer proces noodzakelijk. Steeds opnieuw zien we dat Jezus Christus zelf mensen door zijn liefde en door zijn verlossende kracht wil bevrijden. Hij gebruikt daarbij mensen, maar het blijft zijn werk en het mag dus nooit een routine worden.

Wij kunnen noch willen het rijk der duisternis in kaart brengen. Maar we kunnen wel de juiste principes belichten om op dit onbekende terrein veilig te opereren.

God alleen weet wat we echt nodig hebben

In een tv-programma vroegen kijkers aan een meester-kok waarom bepaalde gerechten bij hen maar niet lukten. Ze volgden het recept, en toch mislukte de bereiding keer op keer. Het resultaat was te droog, te taai, te slap ... Uit zijn antwoord bleek dat men gewoonlijk zondigde tegen basistechnieken van de kookkunst: verkeerde temperatuur, verkeerde volgorde, te snel of te traag opwarmen of afkoelen, te weinig of te veel vocht of vet of een toevoeging op het verkeerde tijdstip. Gevraagd naar zijn inspiratie verwees de kok naar een oud Frans standaardwerk over kookkunst. Dat boek was geen verzameling van recepten, maar het onderwees de basis van het koken. 'Wie deze algemene beginselen beheerst', zo zei hij, 'de kooktechnieken, de reacties van voedselsoorten op kooktechnieken, de effecten bij combinaties, etc. , beschikt over de vereiste basiskennis om elk recept te kunnen uitvoeren met optimaal resultaat. Wie niet over deze basiskennis beschikt kan recepten uitproberen en zal nu en dan, als alles meezit, iets lekkers kunnen serveren. Maar om een goede kok te zijn is er meer nodig.'

In dit boek willen wij geen formules of recepten aanreiken, maar de Bijbelse beginselen aangaande verlossing en bevrijding grondig doornemen. Algemene

principes van verlossing en specifieke toepassingen met betrekking tot de geestelijke strijd zullen elkaar afwisselen, om zo tot een evenwichtige benadering te komen.

2. BEKIJK HET VANUIT ZIJN LICHT

Zitten we op dezelfde golflengte?

Wanneer we dezelfde uitgangspunten delen, kunnen we samen naar duidelijke antwoorden toe groeien. Voor wie deze uitgangspunten niet deelt, worden de bladzijden die volgen – op misschien enkele getuigenissen na – een rariteitenkabinet vol vreemde theorieën.

Dus wat zijn onze uitgangspunten?

- We willen weten wat de Bijbel leert aangaande bevrijding.
- We willen Hem horen in zijn Woord, en gevoelig zijn voor zijn Geest.
- De liefde van Christus voor mensen in geestelijke nood vormt onze drijfveer.

Waarom zullen we steeds blijven hameren op de noodzaak van een Bijbels referentiekader?

De meest doordachte, goedbedoelde en langs vele kanten bevestigde ideeën omtrent geestelijke onderwerpen kunnen besmet zijn of raken door verkeerde inzichten of misleidende geesten. Daarom kunnen we niet anders dan steeds opnieuw terugkeren naar Gods Woord als maatstaf.

Kunt u zich vinden in die uitgangspunten?

Zo ja, dan beginnen we nu met enkele algemene principes.

2.1 GODS WEGEN

Heere, maak mij Uw wegen bekend, leer mij Uw paden' (Ps. 25:4)

2.1.1 DE VERWELKOMING VAN DE BEVRIJDER

Lenie was op zichzelf gefixeerd en bad al geruime tijd vertwijfeld tot God met de vraag waarom haar bevrijding zo lang op zich liet wachten. Haar begeleiders spoorden haar aan om Gods Woord te vertrouwen en verder te kijken dan haar

eigen gevoel en ervaring. Toen ze op een bepaald moment wanhopig tot God riep, kreeg ze een scherp beeld van zichzelf voor ogen. Ze zag hoe ze door de jaren heen een muur rondom zichzelf had gebouwd, en dat ze zich daardoor afschermden van Gods genezing. En terwijl haar begeleiders deze muur steen voor steen afbraken, plaatste zij in hetzelfde tempo elke steen weer terug. Zo kwam de bevrijding uiteraard niet dichterbij.

Dit beeld illustreert hoe gelovigen zich kunnen vastklampen aan valse zekerheden. Dergelijke patronen troffen we al aan in het oude Israël. Toen hun periode van ballingschap beëindigd was, keerde slechts een kleine minderheid terug naar Juda. De ruime meerderheid, inclusief het leiderschap, verkoos in Babylon te blijven, waar ze konden voortzetten wat ze opgebouwd hadden.³ Toch had Jesaja hen opgeroepen om zich voor te bereiden op hun terugtocht (Jes. 40:2-3).

Vrijlating van gevangenen

Een eerste aanwijzing in de evangeliën dat Jezus bevrijding zou brengen en boze geesten zou uitdrijven, vinden we in zijn aankondiging dat Hij gekomen is 'om aan gevangenen vrijlating te prediken' (Lk. 4:19).⁴ Jezus citeert hier woorden van Jesaja, geschreven in de context van het einde van de ballingschap. Afgezien van een eerste vervulling bij een terugkeer van een deel van het Joodse volk uit Babel, wijst de bevrijding waar Jesaja over spreekt naar de komst van Jahweh als Herder en Bevrijder. God zou komen en een rijk van herstel inluiden (Jes. 40, 60, 61). Hij zou zijn volk uit zijn gevangenschap bevrijden, en hen – indachtig de uittocht uit Egypte en uit Babylon – leiden naar het ware beloofde land.⁵ Jahweh zou regeren over de wereld, en de heidense goden en hun machten zouden onttroond worden (Jes. 45, 46).

Ongeveer zevenhonderd jaar later kwam Jezus Christus, en begon het aangekondigde herstel. Ook het citeren van Jesaja door Johannes de Doper bevestigt het verband tussen Christus en de Bevrijder uit het boek Jesaja: 'Maak de weg van de Heere gereed, maak Zijn paden recht' (Mat. 3:3, Jes.

³ Zie George L. Klein, *Zechariah NAC*, (Nashville: Broadman & Holman Publishers, 1996), Zach. 2:6.

⁴ Nolland: 'The captives and the oppressed are not mentioned again and no specific ministry to them is recorded. A connection with exorcism is, however, near at hand.' John Nolland, *Luke 1:1-9:20* (WBC 35A; Dallas: Word, 2002), 197.

⁵ Dillard en Longman III: 'The Exodus theme is constantly reapplied throughout the Old Testament and into the New. Indeed, this great act of salvation becomes in essence the paradigm for future deliverances.' Raymond B. Dillard en Tremper Longman III, *An Introduction to the Old Testament* (Grand Rapids: Zondervan, 1994), 66.

40:3). In de context van het uitdrijven van boze geesten vinden we in de evangeliën trouwens opvallend veel bedekte verwijzingen naar het einde van de ballingschap (bijv. de Sterkere die de sterke bindt, de Herder die de kudde bijeen brengt, de lijdende Verlosser die geneest, ...).⁶

Maak de weg gereed

Hoe moeten we het gereed maken van die weg begrijpen? Hoe bereiden we ons voor op de bevrijding die Christus wil schenken? De aanvankelijke context kan ons meer duidelijkheid geven.⁷ Jesaja's tijdgenoten beklagden zich: '*Mijn weg is voor de HEERE verborgen, en mijn recht gaat aan mijn God voorbij*' (Jes. 40:27, *cursiveringen in Bijbelcitaten zijn steeds toegevoegd*). Zij hadden God de rug toegekeerd en werden jarenlang geconfronteerd met de kwalijke gevolgen van die foute keuze. En ze begrepen niet waarom God geen acht sloeg op hun weg. Het boek Klaagliederen eindigt dan ook met de smeekbede van het volk naar God om hen niet langer te vergeten, en tot hen terug te keren (Klaagl. 5:20-21). Maar Jesaja hoorde in Gods aanwezigheid een geheel ander geluid: '*maak recht in de wildernis een gebaande weg voor onze God*' (Jes. 40:3). Die uitroep betreft niet een ontsnappingsroute, maar een weg voor de intrede van hun Verlosser.

God was hen niet vergeten. Na decennia van bezinning werd het tijd om de zaken eens vanuit een volkomen ander perspectief te bekijken. De vraag mocht niet langer zijn: 'Hoe kan God voor ons een weg banen, zodat wij uit onze penibele situatie kunnen ontsnappen?' De vraag moest veeleer luiden: 'Hoe kunnen wij voor God een weg banen zodat Hij, de Bevrijder, in onze dorre situatie kan binnenkomen?' Hun hart was als een woestijn en de toegang tot hun hart was overwoekerd als een wildernis. En God riep op om de toegang weer vrij te maken, zodat Hij binnen kon komen en in hun harten kon regeren.

Dit was de essentie van een bekering zoals God dat wenste: niet langer God, maar wel de eigen handelswijze kritisch bekijken (Ezech. 36:31). Als deze verandering in hun denken zou doorbreken, dan zou God komen met kracht. Zo

⁶ Voor een uitgebreide studie over dit onderwerp, zie Rikki Watts, *Isaiah's New Exodus in Mark* (Tübingen: Mohr, 1997. Repr. Grand Rapids: Baker Academic, 2000).

- Watts: 'Mark presents Jesus' deliverance of those in bondage to the demons as the equivalent of both the Yahweh-Warrior's and the enigmatic 'servant's' deliverance of the Isaian captive.'

'Whereas in Isaiah the captives were prisoners of the idols who were deemed responsible for Babylon's victory, in Mark it is the unclean spirits/demons who are to be understood as the oppressors who hold God's people captive.' Watts, *New Exodus*, 137, 168-9.

⁷ Watts: 'Babylon's power was celebrated in the festivals marking the coming of their deities into the city, but now a far greater One was coming to his people ...' Watts, *New Exodus*, 77.

lezen we enkele verzen verder in Jesaja 40: 'Met kracht zal Hij komen, en Zijn arm zal heersen. Zie, Zijn loon heeft Hij bij Zich, zijn arbeidsloon gaat voor Hem uit. Als een herder zal Hij Zijn kudde weiden: Hij zal de lammetjes in Zijn armen bijeenbrengen en in Zijn schoot dragen; de zogenden zal Hij zachtjes leiden' (Jes. 40:10-11). Hij zou komen als Bevrijder van de verdrukker, als Strijder tegen de macht van het kwaad, en als Herder om zijn volk naar rust en vrede te leiden. Deze oproep en de daaraan verbonden beloften waren dan wel in eerste instantie gericht tot Gods volk te Babel, maar de oproep werd herhaald door Johannes de Doper en had daar betrekking op de missie van Jezus Christus.

En zoals Jesaja had aangekondigd, kwam de Messias als Bevrijder.⁸ Na de confrontatie met de duivel in de woestijn trad Jezus op als de aangekondigde Strijder en Bevrijder. Jezus was de Sterkere die de sterke heerser, de duivel, overwon (cf. Jes. 49:25).

Vergeving, genezingen en bevrijdingen waren zichtbare tekenen van dat nieuwe rijk: 'Alle dalen zullen verhoogd worden, alle bergen en heuvels zullen verlaagd worden; wat krom is, zal recht worden; wat rotsachtig is, zal tot een vlakte worden' (Jes. 40:4). Misschien wordt dit herstel en die bevrijding zelfs gesymboliseerd door de geografische omschrijvingen van Jesaja. Elk dal wordt verhoogd (diepe wonden en pijnlijke vernederingen worden geheeld), elke berg en heuvel wordt verlaagd (de overmoed, trots of afgoderij worden opgeruimd), wat krom is wordt recht (foute denkbeelden worden gecorrigeerd), en rotsige hellingen worden rustige dalen (steriele hardheid maakt plaats voor vruchtbare ontvankelijkheid).

Conclusie

In dit boek zullen we dus focussen op Gods wegen, en hoe Hij het hart van de hulpbehoevende wil bereiken en herstellen. De weg naar bevrijding wordt immers gekenmerkt door het verwelkomen van de Bevrijder en het ter harte nemen van zijn onderwijs.

⁸ Watts over Marcus 1:3: 'Mark indicates that Isaiah's long-awaited new exodus from exile has been inaugurated. Through Jesus' mighty deeds, especially his casting out of demons through his binding of the strong man (3:27; see Isaiah 49:22-26), Yahweh has come as Warrior Shepherd (6:34) to set captive Israel free (1:14 - 8:21).' Rikki Watts, *Return from Exile*, www.wordlive.org/Session/EncounterwithGod/2005-05-06/A-Holiness-that-Murders.

2. 1. 2 WOORD EN GEEST

God heeft ons zijn Woord en zijn Geest toevertrouwd om ons te leiden op al zijn wegen. Het Woord en de Heilige Geest zijn daarbij geen afzonderlijke componenten die los van elkaar functioneren.

De Heilige Geest schuift het Woord nooit opzij, maar maakt er volop gebruik van. God wil op velerlei manieren leiding geven, maar zijn geschreven Woord blijft altijd de cruciale leidraad en uiteindelijke toetssteen. Als we menen enkel te kunnen varen op de wind van de Heilige Geest, dan lijken we op een zeilschip zonder deugdelijk roer en zonder kompas.

Ervaringen, hoe bijzonder ook, vormen niet ons uitgangspunt. God kwam de wijzen uit het Oosten tegemoet door een wonderlijk fenomeen: zij hadden de ster van de geboorte van de koning der Joden gezien en volgden deze ster. Hij bracht hen naar Jeruzalem. Maar daar aangekomen kregen ze bevestiging en specifieke aanwijzingen vanuit de Schrift. Pas daarna leidde de ster hen tot Jezus (Mat. 2:4-6). En de herders zagen een indrukwekkende engelenmacht. Maar het draaide niet om die bijzondere visuele ervaring. De boodschap van de engelen sloot aan bij de oude profetieën die Christus aankondigden (Lk. 2:10-14, Jes. 9:6).

We mogen – zeker aangaande de geestelijke strijd – nooit worden gedreven door sensatiezucht, enthousiasme of pragmatisme. ‘Het is wel niet geheel conform de Schrift, maar ik heb er geloof voor en het voelt goed...’ of ‘Het lijkt te werken en ook anderen zijn enthousiast ... dus het zal wel de juiste weg zijn!’ Neen, we blijven aangewezen op het betrouwbare Woord, ongeacht onze rijpheid en ervaring, en ongeacht onze overtuiging dat God onze handelwijze tot dusver heeft bevestigd. De Heilige Geest is niet de veelkleurige fontein tegenover het Woord als een droge informatiebron. Alleen samen vormen ze een onuitputtelijke bron van kracht en rijkdom. We hebben zowel de vervulling met de Heilige Geest, als de overvloedige aanwezigheid van het Woord in ons hart nodig (Ef. 5:18, Col. 3:16).

Maar omdat zowel Gods Woord als Gods Geest verkeerd begrepen kunnen worden en de mens de neiging heeft om alles in eigen voordeel om te buigen, moeten we dubbel waakzaam blijven. Jezus stelt dat een verstandig man zijn woorden aanhoort, en er tevens naar handelt (Mat. 7:24). Een louter passieve ontvankelijkheid voor Woord en Geest volstaat dus niet. Alleen in combinatie met een juiste gezindheid en een bereidheid om ernaar te handelen, brengt het

ons verder. Naast Gods leiding is er ook veel misleiding, maar zij die Christus hartstochtelijk zoeken in zijn Woord én dat Woord geheel willen gehoorzamen, vinden hierin 'een lamp voor [hun] voet en een licht op [hun] pad' (Ps. 119:105).

2.1.3 HET BLOED VAN HET LAM

De gelovige ontmoet in de Schrift het volmaakte kader dat getuigt van Gods grenzeloze wijsheid en liefde, en dat culturen overschrijdt. Dit kader is opgebouwd rondom de meest unieke gebeurtenis in de wereldgeschiedenis: Christus die leed om de mensheid te bevrijden en opstond uit de dood.

God toonde zo zijn afschuw van de zonde en zijn verlangen naar onze redding. In het lijden aan het kruis toonde God waar het kwaad toe leidt. Maar Hij laat zo ook zijn bereidheid zien om zelf de gevolgen van het kwaad te dragen. Door zijn dood en opstanding brengt Hij bevrijding.

De kostbare betekenis van Christus' bloed

In de strijd moeten we nederig het belang van die uitgangspunten aanvaarden. Want hoe pervers de tegenstander ook is, we zullen hem nooit kunnen overwinnen door te vertrouwen op onze morele superioriteit, maar wel door het reinigende 'bloed van het Lam' (Op. 12:11). In essentie betekent dit dat we erkennen dat we geheel zijn aangewezen op Gods verlossing, omdat het probleem van onze zonde - en de dood die daaruit voortvloeit (Gen. 2:17) - aan de basis ligt van alle ellende.

In de Schrift geldt bloed als gemeenschappelijke noemer van de ganse mensheid (Hand. 17:26). Christus' vlees en bloed wijst op zijn menswording. Zijn vergoten bloed wijst op de kostbaarheid plaatsvervangend lijden en sterven,⁹ en tevens op zijn gewelddadige dood, en dat confronteert ons met onze zondigheid.

Dit alles was reeds lang tevoren aangekondigd in de tabernakelsymboliek. Het meest centrale voorwerp daarin was een kist die overschaduwd werd door de aanwezigheid van God. Op die kist lag een plaat, wat de scheiding tussen God en de mens symboliseerde. De mens wist toen reeds dat, wanneer hij zich zomaar

⁹ Bij de oudtestamentische offerrituelen was de drempel laag. Voor de armen volstond een duif als offergave (Lev. 5:7). Toch was het kostbaar: het bloed van de duif moest vloeien. Verzoening hoeft niet door ons betaald te worden, maar de prijs die de plaatsvervanger (Christus) betaalde was zeer hoog.

in de heilige aanwezigheid van God zou begeven, hij zou sterven (Ex. 20:18-19). Maar jaarlijks werd er, na erkenning van zonde, bloed van een offerdier op die plaat gesprengd, als symbool van redding en verzoening. Zo kon men weer een jaar verder leven onder de beschermende aanwezigheid van de grote Redder en Bevrijder.

Het offerdier wijst op Christus. We aanvaarden dankbaar dat Hij stierf voor onze zonden. Reiniging door bloed klinkt heel vreemd, en als we de context niet begrijpen, zelfs weerzinwekkend. Hierin ligt echter wijsheid verborgen: enkel zij die met een juiste gezindheid Gods Woord als autoriteit erkennen, kunnen deze belijdenis naar waarde schatten. De gelovige aanvaardt dat Christus' vergoten bloed het scharnierpunt vormde tussen zijn lijden en zijn glorieuze opstanding. Zijn vergoten bloed is het begin van nieuw leven in de nieuwe schepping.

Zonder het verzoenende bloed van Christus zijn we nergens. Daarin ligt de basis van verlossing, reiniging, bescherming, heiliging en vrijheid. 'Hem heeft God openlijk aangewezen als middel tot verzoening, door het geloof in Zijn bloed' (Rom. 3:25).

Gods tegenstander is als een verbeterd aanklager die de beklaagden tot het bittere einde wil achtervolgen. Ieder mens heeft met die tegenstander te maken, maar dat geldt zeker voor gelovigen die lijden onder demonische aanvechtingen. Doch de vrede met God vormt hierop het antwoord – vrede die het gevolg is van 'het middel tot verzoening' dat Hij heeft aangewezen. Hierdoor wordt de verbondenheid met God hersteld, en kunnen we door Hem overwinnen! (Rom. 16:20, Op. 12:10-11).

In het oude verbond had de gelovige die zijn schuld erkende, in geestelijke zin deel aan de offers die op het altaar werden opgedragen. Dat bleek uit een ritueel waarbij zowel de gelovige als het altaar besprenkeld werden met het bloed van het offerdier. Dit toonde aan dat de gelovige één werd met wat er op het altaar plaatsvond. Zo wordt de gelovige in het nieuwe verbond in figuurlijke zin besprenkeld met het bloed van Christus (1 Petr. 1:2), om deel te krijgen aan de kruisdood en dus aan Christus' plaatsvervangende straf en de overwinning over de duisternis.

Wellicht begrijpen we hier op aarde nooit volledig waarom God deze weg gekozen heeft. Net zoals een kind de pedagogische kaders niet altijd begrijpt, kunnen ook wij niet bevatten waarom er ontzaglijke genezende kracht verscholen ligt in het lijden van Christus (1 Petr. 2:24). Maar dit belet ons

niet te aanvaarden dat dit lijden deel uitmaakt van het reddingsplan dat de Schepper heeft uitgetekend. En Hij zegent diegenen die dat gelovig aanvaarden en zich openstellen voor zijn Geest. De betekenis van de kruisdood wordt dus samengevat in de uitdrukking 'het vergoten bloed van Jezus' (Mar. 14:24).

In de praktijk merken we ook hoe persoonlijke gebeurtenissen uit het verleden kunnen blijven nazinderen. Maar we mogen deze in gebed 'bij het kruis' brengen. Dit betekent dat we *nederig* onze misstappen erkennen en vertrouwen op Gods genade. Zo krijgen we deel aan de verlossende kracht van het lijden, de dood en de opstanding van Christus (Hebr. 12:24), zodat we dit verleden kunnen afsluiten. Door dit gelovig te aanvaarden treedt een reddende dynamiek in werking (Gal. 3:5). Niet alleen persoonlijke zonden, maar ook trauma's en zwakheden kunnen zo overwonnen worden.

Boze geesten blijken een diepgewortelde angst te hebben voor elke *gefundeerde* belijdenis rondom het bloed van Jezus Christus. Dit bloed verwijst immers naar Christus' verbroken lichaam. Het rijk der duisternis heeft als aanstichter van deze ultieme misdaad de toorn over zich afgeroepen, en ze sidderen van angst voor het komende oordeel (Gen. 3:15, Jk. 2:19). Gefundeerd beduidt dan onder meer dat hij die deze woorden uitspreekt Jezus ook persoonlijk kent en dat zijn levensstijl overeenstemt met het evangelie.

Correct toepassen

In het offer van Christus ligt dus een enorme kracht verscholen, maar we kunnen ook verkeerd omgaan met die krachtige waarheid door ze te pas en te onpas te proclameren.

Sommigen hebben gemerkt dat boze geesten onrustig worden als ze geconfronteerd worden met termen als 'het bloed van Jezus', en gaan daarom kwistig om met deze term. Het feit dat dit onrust veroorzaakt in het kamp van de tegenstander, sterkt hen in hun handelswijze. Dit bewijst echter niet dat men op het juiste spoor zit! Het heeft geen zin de boze te bedreigen met 'het bloed van Jezus', als men verzuimt de consequenties hiervan pastoraal toe te passen: 'Als wij onze zonden belijden: Hij is getrouw en rechtvaardig om ons de zonden te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid' (1 Joh. 1:9).

Als er bijvoorbeeld geen bekering en reiniging komt, dan brengen we enkel onrust en wakkeren we zelfs de strijd aan, zonder de basis te leggen voor de

overwinning.¹⁰ We staan te zwaaien met een wapen, maar we hanteren het niet correct. In dat verband is het nuttig om stil te staan bij het karakter van de Grote Verzoendag uit het Oude Testament,¹¹ het grote archetype van het vergoten bloed van Christus. Deze dag werd gekenmerkt door diep ontzag en nederigheid, niet door overmoedige uitbundigheid (Lev. 23:28-29).

Als we in een juiste gezindheid de boze kunnen confronteren met het feit dat zonden beleden werden, het verleden afgesloten is, en dat men gelovig vergeving aanneemt ... dan zal onze aanspraak op Christus' bloed ertoe leiden dat de duisternis teruggedrongen wordt.¹²

In het pastoraat mogen we termen als 'het bloed van Jezus' dus niet gebruiken om uiterlijke effecten te beogen, maar wel als basis tot reiniging van zonden en heiliging, wat vervolgens kan leiden tot bevrijding.

2. 2 ONS INZICHT IS BEPERKT

De Bijbel onderwijst bepaalde beginselen aangaande het rijk der duisternis zeer helder (zoals zijn morele verdorvenheid), maar informatie geven over dat rijk is geen doel op zich. Het onderwijs blijft beperkt tot wat noodzakelijk is.¹³ Veel blijft onbesproken of zelfs verborgen. Er zijn ook zaken die niet duidelijk onderwezen worden, maar die we onder voorbehoud aannemen, omdat we er sterke aanwijzingen voor vinden. We kunnen die beperkingen maar beter erkennen, in plaats van ervan uit te gaan dat onze opvattingen altijd perfect en bindend zijn. Bewust blijven van onze beperkingen weerhoudt ons ervan te hard van stapel te lopen.

¹⁰ Een toepasselijk voorbeeld lezen we in het boek *Demon Experiences in Many Lands*. Een gekwelde vrouw deed tevergeefs een beroep op het bloed van Christus om bevrijd te worden van demonische aanvallen. Later bleken *onbeleden* zonden de oorzaak van de impasse. Zie Kenneth N. Taylor, *Demon Experiences in Many Lands, a Compilation* (Chicago: Moody, 1960), 85.

¹¹ Kaiser over de achtergrond van reiniging: 'Thus he [the high priest] made atonement for the people, but in picture form that graphically illustrated what Christ would later do for all who repented of their sin when he became our substitute and paid the penalty that was due to each one of us... We must grasp what we mean when we talk about the blood of Jesus...' Walter C. Kaiser Jr., *The Majesty of God in the Old Testament: A Guide for Preaching and Teaching* (Grand Rapids: Baker Academics, 2007), 83-84.

¹² Betreffende de relatie tussen zonde en machten van de duisternis, zie bijv. Ef. 4:27 en 6:11-14.

¹³ Lyonnet: 'In contrast to later Judaism and to the majority of the literature of the ancient Near East, the Bible make use of an extreme restraint, limiting itself to informing us of the existence of [Satan], and of his wiles, and of the means to fortify ourselves against them' Stanislas Lyonnet, geciteerd door Peter Bolt, *Christ's Victory over Evil* (Nottingham: IVP, 2009), 39.

2. 2. 1 BEWUST VAN ONZE BEPERKINGEN

‘Zie, dit zijn nog maar de uiteinden van Zijn wegen; wat hebben wij slechts een fluisterend woord van Hem gehoord!’ (Job 26:14).

Intellectuele kennis en haar beperkingen

De onzichtbare wereld laat zich niet doorgronden door het verstand. Uiteraard moeten we ons verstand goed gebruiken, maar ons denken is niet altijd betrouwbaar en evenmin steeds toereikend. Soms worden we in ons denken ronduit misleid, of worden we verblind door een verkeerde gezindheid. In handboeken over logica vind je heel wat voorbeelden van foute redeneringen – drogredenen die niet kloppen, maar wel overtuigend lijken. Vaak gaat men er ook te snel van uit dat de heersende opvattingen binnen de eigen kring betrouwbaar zijn. In de hierna vermelde drogreden ligt de fout in het feit dat men met bepaalde factoren geen rekening heeft gehouden. *De man past in het pak, het pak past in de lade, dus de man past in de lade.* Dat de man – in tegenstelling tot het pak – niet op dezelfde wijze gevouwen kan worden, wordt over het hoofd gezien.

In de geestelijke wereld spelen er veel factoren die de mens niet kan overzien, en daarom volstaat een louter verstandelijke benadering niet. De Schrift moedigt ons aan om ons verstand ten volle te gebruiken (Mat. 22:37), maar geeft ook aan dat het verstand begrensd is en door de Heilige Geest verlicht moet worden om geestelijke waarheden te kunnen vatten. Zonder het licht van de Heilige Geest

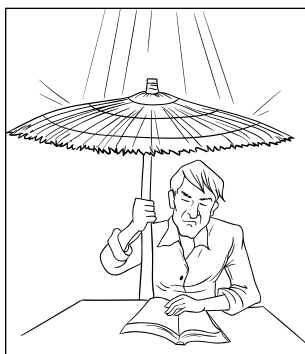

Fig. 3: ‘de mensen hebben de duisternis meer lief dan het licht’ (Joh. 3:19).

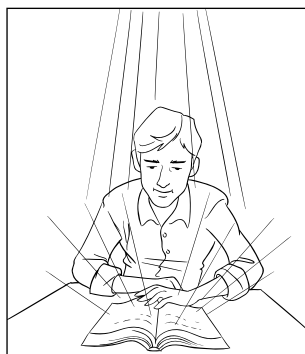

Fig. 4: ‘uit de duisternis geroepen ... tot zijn wonderbaar licht’ (1 Petr. 2:9).

begrijpen we het Woord niet correct. Maar zijn licht toont ons ook hoe zwak en zondig we zijn. Daarom is de natuurlijke, onverloste mens geneigd zich tegen dat licht te beschermen.

Jesaja schreef: 'Want Mijn gedachten zijn niet uw gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen, spreekt de HEERE. Want zoals de hemel hoger is dan de aarde, zo zijn Mijn wegen hoger dan uw wegen, en Mijn gedachten dan uw gedachten' (Jes. 55:8-9). Het begrijpen van Gods heil is gebaseerd op vertrouwen en relatie. Lijden krijgt bijvoorbeeld betekenis als we zijn wijsheid en verlossende betrokkenheid leren vertrouwen.

Anderzijds is de Bijbel evenmin een esoterisch boek met verborgen kennis voor een select groepje (Col. 2:18). De Bijbel leert niet dat mensen bijzonder werden gezegend omdat ze toegang hadden tot bijzondere kennis, maar wel dat ze gezegend werden omdat ze God dienden met de beperkte kennis die ze hadden. Onderwijs over geestelijke strijd en bevrijding mag dus niet exclusief, hoogdravend of ingewikkeld zijn. Jezus' onderwijs schitterde in eenvoud.

Kennis overbrengen was ook geen doel op zich. Nadat Christus Petrus enkele jaren onderwezen had, vroeg Hij niet: 'Heb je intussen alles begrepen?' maar wel 'Heb je Mij lief' (Joh. 21:15).

Onze gevoelens zijn niet altijd betrouwbaar

'Arglistig is het hart, boven alles, ... Ik de HEERE, doorgrond het hart' (Jer. 17:9-10)

Het menselijk hart met al zijn gevoelens en emoties kan ons zowel helpen als misleiden. Gevoelens ontspringen vaak uit wisselende emoties of intuïties, of uit vooroordelen. Voor de gelovige zijn ze slechts betrouwbaar als ze getoetst zijn door het woord, en uiteindelijk bevestigd worden door feiten. Gevoelens en subjectieve indrukken vormen niet de basis voor waarachtig geloof.

Ons zicht blijft beperkt

'Uw weg was door de zee, ... Uw voetstappen werden niet bekend' (Ps. 77:20).

Wat geldt aangaande de intellectuele kennis over de geestelijke wereld, geldt nog meer wanneer het ons zicht betreft. Wat zich in de geestelijke wereld afspeelt is in principe voor de mens verborgen en onzichtbaar. Neem bijvoorbeeld de situatie van Job. Wij kennen het ganse verhaal en weten nu dat hij aangevallen

werd door de satan, maar hijzelf wist dat aanvankelijk niet. Het lijkt er zelfs op dat God Job geen inzage gaf in de achtergrond van zijn omstandigheden, totdat hij geleerd had Hem te vertrouwen zonder alles te willen begrijpen. Job moest zich bewust worden van zijn beperkte inzicht in de materiële en geestelijke wereld (Job 38:19-20). ‘God kan toch openbaringen en visioenen omtrent de onzichtbare wereld geven’, zullen sommigen opwerpen. Inderdaad, maar ook bij dergelijke ervaringen moeten we nuchter en voorzichtig blijven en steeds blijven toetsen. Dit verandert dus niets aan het feit dat ons zicht in de geestelijke wereld heel beperkt blijft.

Beperkte mogelijkheden kunnen evenwel voldoende zijn om een moeilijke opdracht uit te voeren. Zo hebben vliegtuigpiloten en scheepsstuurliu een radar of elektronische apparatuur ter beschikking. Niet om te genieten van het uitzicht, wel om relevante hindernissen te herkennen. Militairen kunnen dankzij infrarood-nachtkijkers in het duister opereren. Details en kleuren zijn niet goed te onderscheiden, maar de vijand kan waargenomen worden. Zo geeft God door zijn Woord, met de aanwijzingen van de Heilige Geest, voldoende zicht op de tegenstander. Een dieper inzicht in die verborgen wereld zou ons slechts afleiden van onze werkelijke taak.

In zijn wijsheid verbergt God de geestelijke wereld voor het menselijke oog, zodat we kunnen leren om op Hem en zijn Woord te vertrouwen.

2. 2. 2 DE ONZICHTBARE WERELD

Hoe reëel is het?

In de vroege kerkgeschiedenis beschouwde men de geestelijke wereld als dermate reëel dat men deze gedetailleerd in kaart wilde brengen.

In de vijfde eeuw werd de engelenwereld uitvoerig beschreven met rangen en hiërarchieën, waarbij negen Bijbelse begrippen, namelijk tronen, cherubijnen, serafijnen, machten en krachten, overheden, engelen, aartsengelen en wereldbeheersers een concrete invulling kregen. Een zekere Dionysius deelde de engelen in negen rangen of orden in, en hij liet zich daarbij ook leiden door filosofische beschouwingen.¹⁴ Ook over het ontstaan van demonen en hun

¹⁴ Pseudo-Dionysius Areopagiet, *De Coelesti Hierarchia*, ca 400-500 A. D. (London: Limovia. net, 2012), 6:7.

activiteiten werden zeer concrete uitspraken gedaan. De kerkvader Origenes stelt bijvoorbeeld dat elk individu een beschermengel heeft, als schild tegen boze geesten.¹⁵ De Bijbel echter spreekt eerder in algemene termen over de beschermende taken van engelen. En uiteindelijk is de Bijbel, niet de vroege kerk ons richtsnoer.

Soms lijken stellingen uit die tijd nogal arbitrair, maar men had wél een duidelijk besef van het bestaan van een geestelijke wereld en haar geestelijke strijd. Gaandeweg werd de strijd tegen demonen echter een doel op zich. Bijgelovig gebruik van Bijbelteksten en kruisbeeldjes vond steeds meer ingang. In de zesde eeuw maakte Caesarius, bisschop te Arles, melding van geestelijken die amuletten met heilige teksten te koop aanboden. Hij noemde hen onomwonden dienaren van de duivel. Hij stelde dat, wanneer men op deze wijze al genezing vond, dit afkomstig was van een sluwe streek van de duivel.¹⁶

In de middeleeuwen ontstond, met de ontwikkeling van de schoolwetenschap, de scholastiek, een combinatie van theologie en filosofie, gebaseerd op het gezag van de kerkvaders en de buiten-Bijbelse filosofie van Aristoteles. Betreffende de geestelijke strijd kon dit leiden tot vergezochte theorieën die op gespannen voet staan met de terughoudendheid en eenvoud van de Schrift. Tijdens de reformatie werd, door de nadruk op Gods Woord, de balans weer wat hersteld. Maar nadien was er – door de opkomst van het rationalisme – in de heersende theologie nog nauwelijks aandacht voor de realiteit van een onzichtbare wereld met engelen en demonen.

Hoe dan ook worden deze wezens in de Bijbel voorgesteld als een realiteit. Tegelijk blijkt echter dat we niet veel over hen te weten komen, en evenmin geroepen zijn om onze aandacht op hen te richten.

Dat de Bijbel nergens uitvoerig uitweidt over de duivel en zijn rijk, moeten we bij de bestudering van ons onderwerp en zijn pastorale implicaties in gedachten houden.¹⁷ We zien bijvoorbeeld dat God in zijn antwoord aan Job wel inzicht

¹⁵ Origenes, *Contra Celsum* (trans. H. Chadwick; Cambridge: Cambridge University Press, 1953), 8:60.

¹⁶ Caesarius van Arles, *The Fathers of the Church, Sermons, Vol 1* (Washington D. C.: CUA Press, 1955), 254.

¹⁷ Thielicke legt uit hoe de mens het functioneren van duistere machten onmogelijk objectief kan vatten, en de Bijbel deze machten dan ook niet verklaart, maar slechts beschrijft: '...in the Bible not a single word is wasted on the origin of evil ... it faces the brutal and simple fact that the enemy has broken into the land. ... This is no place for me to philosophize. ... After all, when a bomb threatens to strike in my vicinity the idea does not occur to me to stop and consider who manufactured it or to regard it as real only if we have been able to identify its weight, explosive effect, and method of fabrication.' Helmut Thielicke, *Man in God's world* (New York: Harper & Row, 1963), 170.

geeft in de werkwijze van het kwaad, maar de duivel niet eens noemt, hoewel de proloog van het boek vermeldt dat de satan in al Jobs ellende betrokken was. Die terughoudendheid geldt ook met betrekking tot spiritisme, magie en allerlei andere zaken die te maken kunnen hebben met dat rijk. Hun bestaan wordt impliciet bevestigd, en er staat beschreven hoe we ons moeten opstellen, maar nauwelijks meer dan dat.

Die terughoudendheid in de Schrift kan ons tot twee uitersten drijven: we gaan verder dan de Schrift toelaat – wat tot speculaties en ontsporingen leidt – of we beperken onze kijk dusdanig dat we reële fenomenen miskennen.

Elke ervaring is gekleurd

Wanneer wij bijvoorbeeld geconfronteerd worden met hulpzoekenden die lijden onder voodoo van Afrikaanse toverdokters of andere ingrijpende duistere praktijken, dan hoeven we die bizarre fenomenen niet eerst te doorgronden. We zijn niet geroepen om ‘de diepten van de satan ... [te] leren kennen’ (Op. 2:24). We mogen deze problemen benaderen binnen het Bijbelse kader, wetend dat Christus over dit alles triomfeerde en verlossing biedt. We brengen de situatie in gebed bij het kruis, zegenen onze ‘vijanden’ en spreken ons geloof uit in de kracht die schuilt in de waarheid omtrent het verlossende bloed van Christus. We gaan ook na of eventuele banden met de duisternis herroepen of verbroken moeten worden. Telkens weer blijkt dan dat Christus bevrijding brengt wanneer we ons volhardend baseren op zijn Woord, Hem zoeken en vertrouwen op zijn overwinning.

Wie zich vanuit het occultisme tot Christus bekeert, moet zich ontdoen van zijn vroegere (ervormde) kennis van het rijk der duisternis, om in het licht van Christus opnieuw onderwezen te worden. Als Paulus zelfs zijn vroegere religieuze kennis en beoefening afwees als schade en vuilnis (Fil. 3:8), hoeveel te meer geldt dit dan voor alle kennis en ervaring, verkregen door occultisme.

Kennis gereserveerd voor de toekomst

In zijn wijsheid reserveert God bepaalde kennis voor de toekomst. De moderne mens heeft daar moeite mee, want hij is onvoldoende vertrouwd met de gedachte dat op bepaalde terreinen overmatige kennis geen voordeel biedt, maar enkel ballast vormt. Soms kunnen we maar beter niet alles onmiddellijk weten, en dat geldt zeker wanneer dit het rijk der duisternis betreft. Gelukkig laat Christus ons niet alles zien – de duisternis is verpletterend en kan enkel

worden begrepen in het licht van Gods eindoverwinning.¹⁸ Eens zal Hij ons een terugblik geven en dan zullen we begrijpen hoe verstrekkend de duisternis was en hoe ontzagwekkend Gods overwinning. 'Want er is niets verborgen wat niet geopenbaard zal worden; en er is niets gebeurd om verborgen te blijven' (Mar. 4:22, zie ook 1 Cor. 4:5). Ongetwijfeld zullen we dan verbaasd zijn over de vluchtigheid van het aardse leven (Jes. 40:7), Gods bedoelingen met alles (Jes. 40:28), en de heerlijkheid van de eindoverwinning.

Doel en zin van de geestelijke strijd die nu aan de gang is, houden dus verband met de finale ontknoping van de wereldgeschiedenis. Bij het oordeel komt openbaar wat tot dan toe verborgen was (cf. Ps. 18, 1 Cor. 4:5, Jk. 5:7-11). Alles heeft dus een bijzondere betekenis in het licht van de heerlijke toekomst (cf. Rom. 8:18, 28, 30). En zoals een oude gedachte luidt: in het licht van de eeuwigheid wordt al het lijden van de huidige tijd als één nacht in een akelig hotel.

Satans plannen

Hoewel ons zicht en inzicht beperkt zijn, kunnen we wel zicht krijgen op de manieren waarop satan ons probeert te verleiden. We kunnen dus met Paulus zeggen: 'Satan, ... zijn gedachten zijn ons niet onbekend' (2 Cor. 2:11).

Eva kwam in de tuin van Eden vooral in de problemen omdat ze ongehoorzaam was aan God, en niet zozeer omdat haar kennis faalde. Het niet luisteren naar de Heer maakte haar kwetsbaar voor de bedrieglijke verleider. Ze dwaalde af van de eenvoudige en zuivere toewijding aan God. Ook in het Nieuwe Testament worden we vooral gewaarschuwd voor satans listen, misleidingen en verleidingen, die tot doel hebben onze eenvoudige toewijding aan Christus te verstoren (2 Cor. 11:3).

Als we enerzijds op onze hoede moeten blijven voor de listen van de duivel, maar anderzijds zeer beperkt zijn in onze mogelijkheden om hem en zijn rijk te doorgronden, dan lijkt onze uitgangspositie zwak. De Schrift neemt die spanning weg door eenvoudige beeldspraak te gebruiken die meerdere lagen bevat. We worden onderwezen zonder overladen te worden met kennis waar we niet goed mee kunnen omgaan. We lezen bijvoorbeeld over de wapenrusting om ons te beschermen, de dreiging van wilde dieren en de rol van de herder, of over inspirerende gebeurtenissen zoals de uittocht uit Egypte of uit Babylon. Deze

¹⁸ Moffat: 'We shall have all eternity in which to celebrate our victories, but we have only one swift hour before the sunset in which to win them.' Robert Moffat, quoted in *Eternities: Webster's Quotations, Facts and Phrases* (San Diego: Icon Group, 2008), 3.

verhalen en beelden inspireren zowel bijbelgeleerden als kinderen van de lagere school.

Ter vergelijking: Een leek begrijpt dat hij *antivirussoftware* moet gebruiken om zijn computer gezond te houden. Een professional kent de technische achtergrond, maar een leek hoeft die achtergrond niet te begrijpen om zijn computer veilig te houden. Hij weet iets over ziekmakende virussen en kan daaruit afleiden dat het een schadelijk proces betreft dat bestreden moet worden.

We willen de beperkte informatie uit de Schrift niet aanvullen met subjectieve of speculatieve gegevens, maar we willen het onderwijs van de Schrift zo goed mogelijk leren toepassen.

2. 2. 3 WE ZIJN VAN HEM AFHANKELIJK

'Niet omdat wij van onszelf bekwaam zijn ... onze bekwaamheid is uit God' (2 Cor. 3:5)

Toen Corrie ten Boom als klein meisje geconfronteerd werd met een sterfgeval, was ze bang dat ze het nooit aan zou kunnen als bijvoorbeeld haar ouders zouden komen te overlijden. Haar vader antwoordde hierop dat hij haar toch ook niet lang van tevoren geld gaf om een treinkaartje te kopen. 'Onze hemelse Vader weet in zijn wijsheid wanneer we iets nodig hebben ... Als het moment aanbreekt ... zal je in je hart kijken en de kracht vinden die je nodig hebt, juist op tijd.'¹⁹

De context van dit voorbeeld houdt geen verband met ons onderwerp, maar het principe blijft hetzelfde. God weet wanneer we wat nodig hebben en Hij vraagt vertrouwen. Natuurlijk hebben we nood aan algemeen onderwijs. Maar tegelijk blijven we geheel afhankelijk van de wijsheid en de genade die God ons in concrete situaties wil schenken. We hebben niet gewoon zijn hulp nodig. Neen, we zijn voor honderd procent op Hem aangewezen.

Als de nood concreet wordt

Komen we in een situatie waar demonische verstoringen aanwezig lijken, dan vragen we ons allereerst af welke kanalen God wil gebruiken en wat *onze* taak

¹⁹ Corrie ten Boom, *The Hiding Place* (Grand Rapids: Chosen Books, 2006), 44.

daarbij zou kunnen zijn. God zal de kracht en de wijsheid schenken om te doen wat Hij van ons vraagt, maar niet om iets te doen wat op dat moment niet onze taak is. Wij bidden dus dat Hij ons wat dat betreft duidelijkheid geeft. We verwachten als antwoord geen grootse openbaringen, maar we vertrouwen erop dat we de nodige wijsheid zullen ontvangen om in overleg met anderen de juiste initiatieven te nemen. Datgene waarover wijzelf en raadgevers na gebed innerlijk vrede ervaren, helpt ons al een heel eind op weg (Fil. 4:7). Op die manier kunnen we wellicht proeven wat zijn zegen wegdraagt. We blijven daarbij nuchter en we evalueren elke ontwikkeling.

Uiteraard moeten we als hulpverleners – dat geldt voor elke pastorale werker – zelf evenwichtig functioneren. En we moeten onze plaats kennen. In het boek *Handelingen* zien we dat, afgezien van een onfortuinlijke poging van de zonen van een hogepriester, het uitvaren van boze geesten steeds verbonden was met de bediening van geestelijke leiders. Dit betekent niet dat dit uitsluitend door hen kon gebeuren, maar we krijgen niet de indruk dat iedereen gestimuleerd werd om te gaan experimenteren.

Zoals een Bijbelgeleerde schreef over exorcisme door de eeuwen heen: 'Strijden tegen boze geesten kan een verleiding zijn! Het is de eeuwenoude verleiding om de duivel uit te drijven door Beëlzebul, ... demonen met demonen ... terwijl de fundamentele situatie ongewijzigd blijft, zelfs intensiveert en verergert.'²⁰

Er zijn ook nog de vragen inzake motivatie en de praktische omstandigheden. Handelen we uit liefde voor de getroffen personen? Zijn we, indien intense pastorale zorg en nazorg nodig zou blijken, in staat om voldoende tijd vrij te maken? Kunnen we strikt vertrouwelijk omgaan met toevertrouwde informatie? En indien wij ons vaker op dit terrein zouden engageren: kan ons gezin de bijkomende druk die daarmee gepaard gaat aan? Staat onze eventuele levenspartner er ook voor honderd procent achter? Staan onze pastors erachter? En zijn we geroepen voor de frontlinie of hebben we een ondersteunende taak? Gods kinderen zijn toegerust met een verscheidenheid aan gaven en bedieningen, en we vullen elkaar aan. Michael Green stelt scherp dat we deze bediening niet moeten zoeken, en dat als God roept, dit zo duidelijk zal zijn dat men alleen door flagrante ongehoorzaamheid zo'n bediening zal mislopen.²¹

²⁰ Ethelbert Stauffer, *New Testament Theology* (London: SCM Press, 1963), 124.

²¹ Zie Michael Green, *I Believe in Satan's Downfall* (London: Hodder and Stoughton, 1981), 132.

Voldoende reflectie kan ons ervoor behoeden om overhaast in een strijd verwickeld te raken, waar we op dat moment niet klaar voor zijn of niet voor geroepen zijn. 'Of welke koning die een oorlog in gaat om te strijden met een andere koning, gaat niet eerst zitten om te beraadslagen ...' (Lk. 14:31)?

Een hulpzoekende heeft ook algemene ondersteuning nodig. Juist door liefde en steun te betonen wordt een essentiële basis gelegd voor de uiteindelijke bevrijding. Dat ook de ondersteunende taken waardevol zijn en beloond worden, lezen we bij David: de manschappen die het pakgoed bewaakten, hadden recht op dezelfde vergoeding als de strijders aan het front (1 Sam. 30:24).

Wanneer onze motieven zuiver zijn en we Gods raad zoeken in gebed, dan mogen we met de hulpzoekende stap na stap verder gaan en kijken of en hoe God onze betrokkenheid zegent. Zolang alles verloopt in overeenstemming met Gods Woord en we zijn diepe, onvervalste vrede ervaren, vervolgen we onze weg. We kunnen wat dat betreft een geestelijke gevoeligheid ontwikkelen. Innerlijke onrust kan een signaalfunctie hebben en moet ons ertoe aanzetten om de gang van zaken in vraag te stellen, en bijkomend advies in te winnen.

Jezus belooft voor zijn kinderen te zorgen

Allen die vermoeid en belast zijn – ook demonisch belast – kunnen bij Hem rust vinden (Mat. 11:28). Hij belooft bescherming en zorg: 'Ik ben de goede Herder; de goede herder geeft zijn leven voor de schapen. Maar de huurling en wie geen herder is, die de schapen niet tot eigendom heeft, ziet de wolf komen en laat de schapen in de steek en vlucht' (Joh. 10:11-12). Christus laat zijn schapen niet in de steek wanneer gevaar nadert. We zullen dus veeleer steunen op Christus die waakt over zijn kinderen, dan op onze eigen mogelijkheden om de vijand te bestrijden. Zonder Hem zijn we niet opgewassen tegen de wolven. Evenmin maken wij intuïtief altijd de juiste keuzes.

Hij is in staat om zelfs door steekvliegen koningen te verslaan (Joz. 24:12). Hij gebruikt zowel zwakheid als kracht. We moeten dus nederig blijven en beseffen dat we zonder Christus geen inzicht hebben. Zo komen we bij ons eerste basisprincipe:

Vertrouw nederig op God en zijn Woord:

Bevrijding is Gods werk, nederige afhankelijkheid van Hem maakt ons sterk.

2. 3 DE BALANS BEWAREN

2. 3. 1 BLIJFT RUSTIG EN NUCHTER

De behoudsgezinde en de scepticus staan argwanend tegenover alles wat nieuw en onbekend is. En wie overenthousiast is, dreigt te vervallen in het andere uiterste, en alle ideeën die positief overkomen te omarmen. Nuchterheid en evenwicht kunnen ons voor veel problemen behoeden.

Wanneer Israël tegen de vijand optrok, moest dat gebeuren onder de juiste condities en op Gods tijd, want anders leden ze pijnlijke nederlagen. Ook vandaag kunnen christenen beschadigd raken doordat ze in overmoed en te voortvarend confrontaties met duistere machten willen aangaan. Een oud spreekwoord zegt: 'Als de bakker vecht met de kolenboer, wordt de bakker zwart en de kolenboer wit.' Anders gezegd, wanneer je kiest voor impulsieve confrontaties, dan riskeer je door je tegenstander besmet te worden. We onthouden dus dat we niet uit enthousiasme de tegenstander mogen aanvallen en dat we in de geestelijke strijd niet impulsief tekeer mogen gaan.

Het besef dat onze kennis over geestelijke zaken beperkt is, moet ons aanzetten om nederig en voorzichtig te blijven. Het volgende getuigenis toont hoezeer we op onze hoede moeten zijn om onduidelikheden niet subjectief in te vullen. Dat getuigenis vormt op verschillende punten een contrast met het getuigenis van Marilyn, en illustreert hoe afhankelijk we zijn van Gods leiding en Gods Geest.

Als we afgaan op onze eigen inzichten of op persoonlijke ervaringen riskeren we foute diagnoses te stellen met mogelijk ernstige gevolgen.

2. 3. 2 EEN ANDER VERHAAL

Getuigenis van Jan

Voor mijn bekering heb ik veel dingen gedaan waar de Bijbel voor waarschuwt. Ik gebruikte drugs, loog en bedroog mijn ouders, en ik begaf me in alternatieve kringen waar ik in aanraking kwam met occultisme. Toen ik christen werd, brak ik radicaal met mijn oude levensstijl en probeerde ik een 'goed' leven te leiden. Toch kreeg ik korte tijd daarna allerlei psychische en geestelijke klachten, zoals hevige

stress, angst, nachtmerries en gevoelens van zelfhaat. Soms voelde ik bijvoorbeeld een aandrang om op de rand van het dak te gaan staan.

Toen mijn leven een dieptepunt bereikt had, zocht ik hulp bij een christelijke hulpverlenster. Mijn klachten en mijn levensverhaal herinnerden haar aan een van haar eerdere contacten. 'Bij die persoon zijn die klachten volledig verdwenen nadat ze zich haar verdrongen verleden herinnerde en dat onder ogen zag', vertelde ze mij. 'Deze vrouw had in haar verleden met satanisme te maken gehad.' De hulpverlenster veronderstelde dat dit bij mij ook het geval was. Ze raadde me aan om na te gaan wat er in mijn hoofd omging. Misschien zouden er dan herinneringen naar boven komen.

Ik had het heel erg moeilijk met haar veronderstelling, en ik ga er ook nu nog steeds van uit dat die zeer fout was. Maar ik zocht zo wanhopig naar genezing dat ik haar raad opvolgde. Ik besloot mij te concentreren op wat er in mijn hoofd omging, maar toen ging het echt helemaal mis!

Ik kreeg vreselijke nachtmerries en zag de meest weerzinwekkende dingen. Ik zag een man in het zwart, of mannen in het wit. Ze zeiden afschuwelijke dingen tegen me. Ook zag ik allerlei gruwelijke taferelen die zo erg zijn dat ik ze niet wil opschrijven.

Na enige tijd draaide ik helemaal door. Ik ervaar het als een Godswonder dat bijna niemand iets aan me heeft gemerkt en dat ik mijn job redelijk goed kon blijven uitoefenen. Als ik echter alleen in mijn kantoor was, begon ik te praten tegen een zwarte man die ik voor de geest kreeg en die me uitschold. Soms sprak ik met een rare, lage stem, die niet van mijzelf leek te zijn.

Als ik eraan terugdenk word ik er misselijk van! Wat als een collega me zo had gezien? Waarschijnlijk had hij meteen een ambulance gebeld. Gelukkig was de enige buitenstaander die wist hoe bizar ik me gedroeg mijn counselor.

Na ongeveer een jaar ellende beseftte ik dat ik haar beter kon verlaten, en belandde ik met al mijn beelden en stemmen en vol angst en verwarring in de psychiatrische afdeling van een ambulante instelling. Ik kreeg anti-psychotische medicijnen, wat ik niet fijn vond, maar de hulpverleners waren heel vriendelijk en betrokken. Een psychiater zei me dat ik misschien schizofreen was en dat kwam vreselijk hard aan, want zo had ik mezelf nog nooit beoordeeld.

Toen, op het moment dat het heel hard nodig was, heeft God ingegrepen. Na veel gebed, overdenken van Gods Woord, en roepen tot God om redding, bracht ik een eenmalig bezoek aan een christelijke therapeut. Deze man bad rustig en eenvoudig

met mij en gebood alle machten te verdwijnen. Ook bad hij of God alles uit het verleden wat ik niet behoorde te zien of te weten wilde bedekken. Zijn benadering was geheel anders dan ik gewend was bij de vorige christelijke counselor: niet het analyseren van mijn innerlijke beleving, maar wel afstand nemen. En in een oogwenk waren alle stemmen verdwenen. God nam na één gebed en één correct advies al die beelden en stemmen weg, die voorheen mijn leven kapot maakten! Een ongelooflijke verandering! Ik kon de medicijnen afbouwen en stoppen. In dat alles toonde God mij zijn macht en liefde! Ik werd dus niet bevrijd door mij te verdiepen in mijn problemen, maar door Jezus Christus, die deze problematiek krachtadig afsloot. Ik mag al mijn zorgen op Hem wentelen en Hem volkomen vertrouwen, want Hij wil voor me zorgen.

Intussen zijn we jaren later, en ik ben God heel dankbaar voor alles wat Hij voor me heeft gedaan. Die ellendige beelden en stemmen zijn overigens nooit meer teruggekomen.

Opmerking: In dit getuigenis klopten de zogenaamde hervonden herinneringen aangaande satanisme niet met de werkelijkheid. Maar dat doet geen afbreuk aan andere getuigenissen waar dergelijke herinneringen op harde realiteit berusten. Onderscheiding is noodzakelijk, en de hulpverlener dient zich bewust te zijn van het gevaar van hypothesen, onterechte insinuaties en een verkeerde aandacht voor het verleden. Zelfs wanneer insinuaties feitelijk correct zijn, kunnen ze het genezingsproces toch nog verstoren bij voortijdige confrontatie. Als we ons bewust zijn van dergelijke gevaren, en ons focussen op verlossing door Jezus Christus, dan worden veel risico's vermeden.

Binnen het kader van dit boek kunnen we stellen dat Jan veeleer leed onder een demonische beïnvloeding dan onder een wezenlijke demonische aantasting. Door een gewijzigde focus en door het gebed van de hulpverlener werd deze sterke beïnvloeding kort en krachtig een halt toegeroepen.

2. 3. 3 BEVRIJDING BINNEN HET BEGRIP 'VERLOSSING'

Bijbelse betekenis van 'verlossing'

In het Oude Testament vindt de terminologie betreffende verlossing zijn oorsprong in het Hebreeuwse woord *yasha* 'wijd en ruim' dat staat tegenover 'eng en beperkt.' Het verwijst naar het bevrijden van een persoon of groep uit gevaar of ongemak, of uit een beperking waar de getroffene alleen niet uitkomt.

De eerste vermelding in de Bijbel vinden we in Exodus 14:30. Dit vers spreekt over de machtige bevrijding van het volk Israël uit Egypte.

In het Nieuwe Testament heeft het Griekse woord *sooizoo* een parallelle betekenis, en zo wordt het oudtestamentische begrip van bevrijding overgedragen naar het Nieuwe Testament. Daar wordt dit begrip verder uitgebreid tot vrijkopen, herstellen, genezen, in veiligheid brengen en bewaren.²² Het is belangrijk te onthouden dat het begrip bevrijding in het nieuwtestamentische begrip verlossing vervat zit.

In de hedendaagse evangelische wereld worden de begrippen redding en verlossing voornamelijk gebruikt om onze bekeringservaring te omschrijven. De Schrift hanteert deze terminologie echter zowel voor het begin van het christelijke leven als voor het levenslange proces, en tevens voor de uiteindelijke voltooiing van onze verlossing.²³ We werden gered (Ef. 2:5), onze verlossing en bevrijding vinden ook nu nog plaats (Rom. 5:10, Hebr. 7:25, Jk. 1:21) en we zullen volkomen verlost/bevrijd worden in de toekomst (Rom. 5:9).

Verlossing in de verleden tijd heeft vooral betrekking op de grote overgang bij onze bekering, het ingevoegd worden in Christus en het deel krijgen aan zijn rechtvaardiging (1 Cor. 1:30). Rechtvaardiging staat voor vrijspraak bij het goddelijke oordeel en een overplaatsing naar een nieuw rijk, waar de satan geen rechten meer heeft. De rechtvaardiging is de grond voor het herstel van de relatie met God en voor de fundamentele wijziging in onze positie en identiteit, als nieuwe burger van Gods koninkrijk.

Verlossing in de tegenwoordige tijd betreft echter de voortschrijdende bevrijding van onze oude gezindheid en haar zonden, en van de machten van 'de tegenwoordige slechte wereld' (Gal. 1:4).²⁴ Gods Geest vernieuwt ons gaandeweg en we worden verlost van kwalijke oude gewoonten, van een oude levenssfeer en van de invloed van duistere machten die daarmee verbonden zijn.

²² *Yasha/sooizoo*, zie Earl D. Radmacher, *Salvation* (Nashville: Word Publishing, 2000), 3-5.

²³ Hoewel velen de term verlossing vooral gebruiken voor de initiële redding, is het ruimere aspect ook algemeen aanvaard. Murphy bijvoorbeeld beschrijft verlossing als 'the initial work of God by which He forgives all our sins and takes us out of the kingdom of darkness,' maar stelt dat het tevens 'the total picture of God's dealings with us' kan inhouden. Ed Murphy, *The Handbook for Spiritual Warfare* (Nashville: Nelson, 1992), 530.

²⁴ Cf. 1 Cor. 2:6, 15:24.

Verlossing door Christus omvat dus rechtvaardiging en voortgaande verandering.²⁵ Deze continue, progressieve verlossing gaat gepaard met vernieuwing door de Heilige Geest. Zonder die voortdurende verlossing verliest het geestelijke leven haar dynamiek.²⁶ Een prediker uit een vorige generatie wees op het belang van progressieve verlossing:

‘Ah broeders, het besef van een progressieve verlossing die aan het werk is in alle ware christenen vervaagt in onze geloofsovertuiging, met als gevolg dat het verdwijnt uit de ervaring van velen die zich volgelingen van Christus noemen en vandaag geen stap verder staan dan tien jaar geleden Men lijkt eerder op een groep zwakkelingen die een land wilden veroveren, maar aan de grenzen en kustvlakten zijn blijven staan, zonder landinwaarts te trekken en het in bezit te nemen.’²⁷

En inderdaad, meer dan een eeuw later schreef een evangelische theoloog in de context van dit onderwerp: ‘Een van de grootste problemen in de evangelische wereld is dat vele christenen wel ‘gered zijn’, maar niet ‘gered worden.’²⁸

We mogen het progressieve karakter van onze verlossing niet beperken tot de overwinning over de zonde. Voortschrijdende verlossing betekent ook het terugdringen van de invloed van de wereld en van de geestelijke machten die met de wereld verbonden zijn.

Jezus leerde ons om dagelijks te bidden ‘verlos ons van de boze’ (Mat. 6:13).²⁹ Dit gebed, dat weliswaar niet enkel gericht is tegen demonische invloeden, illustreert dat we niet kunnen uitgaan van een automatische algehele verlossing

²⁵ Stott spreekt in dit verband over ‘justification and regeneration as inseparable twins.’ John Stott, *The Cross of Christ* (Downers Grove: IVP, 2006), 186.

²⁶ Zie bijv. 2 Cor. 3:18, Phil. 2:12-13, 2 Thes. 2:13-14, 1 Joh. 2:12-14.

Strong: ‘Unless a man has experience of a present and continuous salvation he cannot lead others, as the Christian minister should, into the green pastures and beside the still waters which the heavenly Shepherd has prepared for them.’ A.H. Strong, *Christ in Creation and Ethical Monism* (Philadelphia: The Roger Williams Press, 1899), 321.

²⁷ Alexander MacLaren, *Romans and Corinthians*. Exposition of the Holy Scriptures (ca 1900), comments on 1 Cor.1:18, 209. Online <http://www.ccel.org/index/author/M>.

²⁸ Zie Radmacher, *Salvation*, 144.

²⁹ De NBV vertaalt hier ‘maar red ons uit de greep van het kwaad’ Hagner: ‘The difference between Satan and evil is small in the present petition: to pray to be free from one is to pray to be free from the other.’ Donald A. Hagner, *Matthew 1-13* (WBC 33A; Dallas: Word, 2002), 151.

- Voor argumenten om dit gebed te verbinden met de boze, zie Benjamin Wold, ‘Apotropaic Prayer and the Matthean Lord’s Prayer’ in *The Devil, Demons, and Dualism* (eds B. Wold, J. Dochhorn, S. Rudnig-Zelt; Tübingen: Mohr Siebeck, 2014), 1-12.

op het tijdstip van onze bekering (zie ook Mat. 16:23). Ook Paulus beschrijft de strijd tegen boze geesten, en stelt dat de gelovige zich moet voorzien van een wapenrusting (Ef. 6:11). Deze beeldspraak verbindt het passieve aspect van verlossing met onze actieve betrokkenheid. Paulus gebruikt strijdvaardige bewoordingen. Zo wil hij ons bewust maken van een verborgen realiteit. Geen enkel christen kan zich aan die strijd onttrekken. Iedereen wordt geïnviseerd en kan het doelwit zijn van de 'vurige pijlen' van de tegenstander (Ef. 6:16).

Hebben we ons de principes van die strijd en de nodige wapenrusting nog niet voldoende eigen gemaakt, of falen we in het trouw blijven aan en het beleven van Gods waarheid, dan riskeren we verwond te raken. Zolang we niet van die wonden hersteld zijn, zullen we niet ten volle kunnen genieten van de vrijheid die Christus biedt. We zijn dan beperkt in onze mogelijkheden en ervaren beperkingen in ons functioneren. De geestelijke strijd vraagt van ons een alerte houding en volharding. We moeten wandelen in de zegeningen van onze verlossing om overwinnend te zijn tegenover de machten der duisternis.

In het begin van de Bijbel ontketent de slang een strijd tegen God met het hart van de mens als inzet, (Gen. 3) en aan het einde van de Bijbel lezen we dat Jezus die strijd overwinnend afsluit (Op. 19:13). Pas in het toekomstige rijk zal elke activiteit van boze geesten verbroken zijn.

Specifieke problemen en algemene principes

De Bijbel biedt antwoorden op de significante vragen omtrent het geestelijk leven, maar zal uiteraard niet elke mogelijke situatie bespreken. De oorzaken van een demonische belasting zijn dikwijls heel concreet en specifiek, en moeten daarom behandeld worden binnen de voormelde algemene principes van verlossing. Bij Paulus lezen we dat het leven in de huidige wereld gekenmerkt wordt door een overheersende invloed van demonische machten, maar ook dat gelovigen verlost zijn uit die wereld (Ef. 2:2). Voor de gelovige is die verlossing enerzijds een voltooid feit, maar anderzijds een continu proces gerelateerd met zijn opstelling (Jk. 4:7).

Paulus begint zijn brief aan de Galaten met een algemeen uitgangspunt over onze verlossing en bevrijding: 'Jezus Christus, Die Zichzelf gegeven heeft voor onze zonden, opdat Hij ons zou ontrukken aan de tegenwoordige slechte wereld' (Gal. 1:4). Hij bedoelt hier niet een bevrijding uit de materiële wereld,

want Paulus leerde geen dergelijk dualisme.³⁰ Het betreft veeleer een continue bevrijding van de invloed van de machten en krachten die het huidige tijdperk beheersen.³¹ Door zijn sterven en opstanding heeft Christus de aanspraken van de duistere machten overwonnen, en een nieuwe wereld ingeluid. De gelovige bevindt zich in een overgangsproces van leven onder oude invloeden naar het leven vanuit Christus' opstanding. Aan het einde van de Galatenbrief lezen we dat de 'nieuwe schepping' het referentiepunt en de uitdaging is (Gal. 6:15). De huidige strijd en pijn vormen de barensweeën van de nieuwe schepping. Het perspectief is een toekomst waarin de machten van het kwaad volledig overwonnen zijn.³² Als het leven van de gelovige in al zijn facetten aan Christus is toevertrouwd, zal hij die overwinning ook persoonlijk kunnen ervaren. Maar in de Galatenbrief lezen we hoe gelovigen Christus niet altijd de plaats geven die Hem toekomt. Bijgevolg is men nog (of opnieuw) onder invloed van de machten van de oude wereld (Gal. 3:1, 4:3, 9).

De Schrift behandelt de problematiek van de machten van het kwaad op algemene wijze. Slechts uitzonderlijk vinden we, in specifieke situaties, gedetailleerde uitleg.³³

Gods beloften houden stand

Het feit dat Christus' bevrijding van de heersende machten van de tegenwoordige eeuw een progressief proces is (Gal. 1:4), past binnen het

³⁰ Commentaar op 'bevrijden uit deze door het kwaad beheerste wereld': 'The deliverance spoken of here is not a removal from the world but a rescue from the evil that dominates it.' Richard N. Longenecker, *Galatians* (WBC 41; Dallas: Word, 2002), 7. (Gal. 1:4).

- Lee: 'In harmony with an eschatological dualism of the aeons, this age and the age to come ... Paul expected God to rescue his people from the demonic powers as a part of this present evil age.' Sang M. Lee, *The Cosmic Drama of Salvation: A Study of Paul's Undisputed Writings from Anthropological and Cosmological Perspectives* (Tubingen: Mohr Siebeck, 2010), 8-9.

- Lincoln trekt een parallel tussen de bevrijding uit 'this present evil age' en het afleggen van de oude mens in Ef. 4:22-24. De basis werd door Christus gelegd ('indicatief'), maar de uitwerking vergt aanhoudende persoonlijke actie ('imperatief'). A. T. Lincoln, *Ephesians*, (WBC 42; Dallas: Word, 2002), 285.

³¹ Hendriksen betr. Gal. 1:4: 'The rescue ... is progressive in character.' William Hendriksen, *Galatians and Ephesians* (NTC; Grand Rapids: Baker Book House, 1979), 35.

³² Prenter: 'The resurrection is the center of this new creation. As attested by the Old Testament royal psalms, the reign of Jesus Christ means that he is lord over his enemies. ... The kingdom of God comes when Jesus the stronger one enters the house of the strong one and lays it waste. This he does through miracles, particularly the driving out of demons. Here we see the triumph of the new creation.' Regin Prenter, *Creation and Humanity, the Sources of Christian Theology*, ed. Ian McFarland (Louisville: John Knox Press, 2009), 43.

³³ Bijv. algemene beschrijvingen in 1 Petr. 5:8-9 en Jk. 4:7, tegenover specifiekere in 1 Tim. 4:1, 2 Tim. 2:25-26 en 2 Cor. 6:14-7:1.

concept van de progressieve verlossing. Die vangt aan op het moment van onze bekering, maar wordt nadien verder uitgewerkt, en dat vergt tijd. Intussen zijn we uiteraard niet overgeleverd aan de grillen van de tegenstander. Als we op God vertrouwen, belooft Hij bij ons te blijven en voor ons te zorgen, ook al moeten wij nog groeien in geloof en inzicht.

God verwacht immers niet dat wij in één dag volwassen zouden zijn, en Hij laat ook zwakheid en fouten ten goede meewerken in de geestelijke groei. Een kind van God is dus nooit *overgeleverd* aan boze geesten. En als boze geesten nog invloed kunnen uitoefenen – in het bijzonder daar waar het de gelovige nog niet lukt om te leven in overeenstemming met Gods bevrijdende waarheid – dan wil Hij op die terreinen verdere verlossing brengen. Dat gebeurt dan ofwel stapsgewijs, ofwel via een doorbraak. Het goede werk dat Hij in de gelovige begonnen is, wil Hij voortzetten (Fil. 1:6).

Samenvattend

- God wil verlossen door krachtig in te grijpen: zijn licht in onze duisternis.
- Wij moeten vernieuwd worden in denken en levenswandel: door de kracht van zijn Geest.
- Resultaat: steeds diepere bevrijding, gerelateerd aan onze keuzes.